

Előfizetési fölhívás

KÉPES UJSÁG

második évfolyamára,

azaz: 1865. évi október 1-étől, 1866. évi október 1-éig.

Midőn egy évvel ezelőtt a „Képes Ujság” című néplapot megindítottuk, egy jelentékeny házagat kitértünk a magyar időszerű irodalomban. Lapunk e feladatát, miként a legilletékes egyének beállítják, a minden kezdettel járó nehézségek dacára, már eddig is kielégítően megoldotta, ezután meg inkább meg fog felelni a t. magyar olvasó-közönség várakozásának s különösen az alsóbb néposztályok igényeinek.

Szem előtt tartva vegyes közönségünket, de különösen figyelembe véve néplapunk rendeltetését, a „Képes Ujság” helyesbítésénél nagy gond fordítottunk arra, hogy a tartalom változatos, időszerűleg mulattató, közhasznú ismereteket terjesztő, férfiasan komoly s mégis főleg népünk szükségleteihez alkalmazott legyen. Ezen irányt fogja ezután is követni a szerkesztőség, a melynek élén álló nevek újságunk szelleméről is eléggé kezkesednek. Ezt leginkább azért emeljük ki, mivel a haza és a nemzet törzseit alkotó s egészben véve még romlatlan magyar népet jó erkölcsökben megtartani s hibáira figyelmeztetve javítani — szintén egyik célja e lapnak, s igen helyesen; mert mint Koszorus Berzsenyinek mondja:

... Minden ország támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, mely ha megvész,
Róma ledől s rabigába görbed.

Lapunk nyelve, mint eddig, egy ezután is szorosan népszerű leendő. Mi lesz a tartalma, lássuk ezt néhány pontban:

I. Vallási-erkölcsi s életbölcsészeti elmélkedések, oktatások, utmutatások.

II. Oktatva-mulattató tudósítások, elbeszélések, életrajzok, jellemfestések, irányszínek, népszokások, — regényes és egyáltalán tanulságos beszédek, mesék, mondák s különféle versek, költemények.

III. Elt., táj-, uti-, történelmi, s világtételek, természettani és természetrajzi cikkek.

IV. Az újabb időben oly fontos anyagi érdekek a lehető legbővebben lesznek lapunkban képviselve, főleg a földmivelés, az állattenyésztés s a gazdasági ipar különféle nemei.

V. A népnek a politikán kívül eső közügyeit illető dolgokra is kiváló figyelmet fordítottunk.

VI. A kereskedés s a különféle mesterségek mozején keletkező új találmányok ismertetése s egyáltalán az iparos osztályt illető dolgok közlésére is lesz gondunk.

VII. Apróbb rovataink ezek: „Külföldi posta”, „Újdonságok”, „Gabna- s más terményárak”, „Gazdák és gazdaszónokok naplára”, érdekes tanácsokkal s utasításokkal fűszerezve.

Heckenast Gusztáv,
a „Képes Ujság” kiadója.

Pest, októberben 1865.

Dr. KISS (Ilméri) ISTVÁN,
felelős szerkesztő.

Társas-játékok,

minden Ausztriában létező állam- s magánorszjegyre, egy 85 fős bádeni sorsjegyre hozzáadásával, melynél évenyenkénti

4 forint lefizetése mellett évenként 38 húzásra játszhatni.

Igyérvények.
10 db. Credit-sorsjegy 10 részvevőre 20 évenyenkénti részletfizetés mellett 10 forintjával.
10 db. 1864-ki 100 fős sorsjegy 10 részvevőre évenyenkénti 6 ft. 25 kr. részletfizetés mellett.
20 db. 1864-ki 50 fős sorsjegy, 20 részvevőre, évenyenkénti 3 ft. 25 kr. részletfizetés mellett.
10 db. 1860 ki 100 fős sorsjegy, 10 részvevőre, évenyenkénti 8 ft. 20 kr.
E társaság minden részvevőinek, a részletfizetések bevégeztével egy db. eredeti sorsjegy fog kiszolgáltatni.

Az alább érintett társaságokba belépés nem tételezi fel, hogy egyik részvevő a másikkal érintkezésbe jöjjen: a megállapított részletfizetéseken kívül egyszer mindenkor csak a törvényes bélyegdíj fizetendő.

Vidéki levélszállítók megrendelésénél az első részlet bérmentesítve küldendő be, melyre az elismerési jegy, vagy a részletfizetési iv azonnal megküldetik.

IGYÉRVÉNYEK az 1864-ki kölcsön-sorsjegyek legközelebbi húzására 2 ft. (bélyegdíj 50 kr.), valamint az annak idejében beküldendő sorsvázsi lajstromért 20 kr. fizetendő.

1864 (3-0)

HERZBERG A.

bank- és váltó-üzlete
Pesten, Dorottya-utca
új háznegyzsög 3. sz. a.

LÁNG M.

Pesten, nagy hid-utca, báró Sina-házban 2-ik sz. a., az „angol királynő” szálloda mellett

ajánlja nagyban szintugy mint kicsinyben legújanyosb áron szép és díszválasztékú belföldi, szász, angol és francia

PORCELLÁN és WEDGEWOOD

asztali-, thea-, kávé-, esemege-edényeit, fényűzési cikkeit, pipere- vagy mosdóasztali-diszárúit, vendéglők, kávéházak, győgyesertárak és vegyész szermahelyek számára való készületeket.

Vidékre való elküldésénél a gondos elpakolás, valamint a gyors, biztos és minél kevesebb költséggel helyszállítás iránt legjobban lesz intézkedve. 1865 (2-3)

MÜLLER TAMÁS

kalapos-mesternél Pesten, király-utca 8-dik sz. a.

a „fekete macskához”

noi- és férfi-kalapok divatozás végett elvállaltatnak s minden tetszés szerinti formára átalakíttatnak. 1871 (1-3)

Ugyanott kaphatók feldisített leányka-kalapok 1 ft. 50 krtól—4 forintig.

110,000 tallér ezüstpénzben mint legmagasb nyeresemény!

Csak 3 o. é. forint

az ára egy eredeti államrészlet-sorsjegyek, a már 1865. évi november 22. és 23-án kezdődő, s az itteni magas kormány által biztosított

legújabb nagy jutalomdíj-sorshuzására.

Az egész alapítók 4 hó alatti nyeresemény-huzások által fog visszafizettetni. Minden sorsszám kivétel nélkül ki fog huzatni. 1864 (3-5)

14,800 nyeresemény közt következő főnyeresemények találhatók, u. m.:

110,000, 85,000, 80,000, 70,000, 65,000, 60,000, 50,000, 30,000, 25,000, 20,000, 15,000 s a t. tallér, melyek ököveden meg fognak nyeretni.

Megrendelések a pénzösszeg beküldése mellett, pontosan és gyorsan eszközöltetnek, a játéktér egy példányá ingyért küldetik meg. A történt huzás után az illető részvevőknek a hivatalos sorsvázsi lajstromok s nyeresemények közp. nzenben fognak átszolgáltatni.

Mint előre látható, hogy a megrendelések ezen sorsjegyekre tömegesen fognak beérkezni, tisztelettel felkérlek az illetők, hogy megrendeléseikkal közvetlen alíróthoz forduljanak.

L. Steindecker-Schlesinger, bank- s váltóüzlete m. Frankfurtban.

GROSZMANN,

tudor, szem- és fül-orvos,

tizenkilenczedik évi orvosi gyakorlatának, tapasztalatai és legkötönyb európai tanárok utasításai szerint gyógyít. Rendelési órai a József-téri 11-ik számú Groszmann-házban, minden hétköznapon délelőtt 11 órától 12-ig, és délután 2 órától 4-ig. — Szegények számára ingyen minden vasárnap a délelőtti órákban. 1860 (4-6)

Demjén László könyvkereskedésében Kolozsvárt megjelent és kapható:

Petőfi Sándor 1848/49-ben

diszkiadás olajfesték nyomtatban 8 ft. színnyomatban 5 ft.

Az erdélyi nemzeti fejedelmek arcképcsarnoka 2 ft. diszkiadás 2 ft. 50 kr.

Erdély nagyfejedelemség 1848. évi országgyűléseinek jegyző- és irománykönyve 1 ft.

1848. évi erdélyi országgyűlési törvényekikiek történelmi függelékkel 1861 (2-3) 30 kr.

46-ik szám.

Tizenkettedik évfolyam.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Újdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Újdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Újdonságokak illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyszor hasábozott petit sor ára, vagy annak helye egysszeri ígatásnál 10 krba; háromsor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számíttatik. — Külföldre névze kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket előgad, Hamburg és Altonában: Haenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollin és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelik Alajos, — és Pesten: a kertész-gazdasági ügynőkséig is. József-tér, 14 sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Gróf Festetics György.

A nagy Festetics György unokája, az országos magyar gazdasági egyesület elnöke s néhány hónap óta Zalamegye főispánja, gróf Festetics György, méltán egyike a magyar főuri rend legtiszteltőbb tagjainak. Működése tüntetés nélküli és zajtalan, de annál maradandóbb nyomok jelölik szavainak s tetteinek közjólétre törekvő, hazafias irányát. Az ő nevét hangoztatták ismét a közelmúlt napokban a keszthelyi gazdasági tanintézet megnyitási ünnepélyén is, azon új intézetben, mely az alapítója bőkezűségéből 50 évig fennállott, de az idők folyama alatt megszűnt Georgikon helyén újra életbe lön léptetve.

Gróf Festetics György, gróf Festetics László fia, 1815-ben született Bécsben. Iskolai tanulmányait magánúton végezvén, végre a jogi vizsgát Pozsonyban tette le. Ezután néhány évet a katonaságnál töltött, hol daliás, lovagias jelleménél fogva általános tiszteletben állott. A katonai pályáról hazatérvén, nemcsak áldott emlékü nagyatyja példája által felbuzdulva s magyar uri természetétől és némi idylli hajlamoktól ős: tönözöttve, hanem leginkább azon okból, mert az ésszerű gazdaszat közjóléti fontosságát belátta s az e téren javítandók és kifejtendők nagy sokaságát ismerte: egész szenvedélyvel a gazdaságra, nagy kiterjedésű birtokainak észszerű rendezésére adta magát. S nem sokára volt is alkalma, fáradozásainak kedvező gyakorlati eredményeivel láthatni, mert uradalmait az ő személyes befolyása mellett, észszerűen kormányoztatván, csakhamar ismét oly virágzó állapotra jutottak, a minőben hazánkban csak igen kevés nagybirtokos jószágait találjuk. Nagyszámu gazdasztjei s ezek munkaségédei irányában mindenkor a szorgalmat méltányolni tudó elismeréssel viseltetvén: ezek ő benne nemcsak igazságos urat, hanem gondos atyái védőt is találtak s azért hálával és hűséggel ragaszkodnak hozzá. Jótékony adakozásainak s alapítványainak száma igen nagy, melye-

ket részint köz nemzeti intézetekre, részint általános humanisticus célokra vagy a hozzá közelebb álló testületek, községek, egyházak, iskolák s magánosok érdekében idők folytán áldozott.

Magánéletéből csak az 1860-évből beállott szabadabb mozgalom volt képes gróf Festetics Györgyöt nagyobb mértékben a nyilvános pályára kiszólitani. Az akkori magyar kormány által felszólitva, ekkor foglalta el Vasmege főispáni helytartói székét s e megye vezetése körüli tapintatos, bár rövid ideig tartott eljárása által mar-

gyót választá meg elnökének, ki e diszes hivatalt el is vállalta. Olvasóink még élénken emlékeznek arra, hogy ezen elnöki minőségében érte a jelen év júniusi napjaiban a grótot azon kitüntetés, hogy a gazdasági kiállítás látogatására érkezett Fejedelmet tudvózhette oly talpraesett beszéddel, a melyre adott királyi válasz az országot új bizalommal árasztá el s mondhatni, a magyar haza történetében egy új korszakot nyitott meg.

Majláth György új kancellársága alatt gróf Festetics György is újra a főispánok sorában foglalta el helyét, de ezuttal Zalamegye főispánsága bízottat reá, mely székébe f. é. szept. 27-kén lön nagy ünnepélyvel beiktatva. A jelen hó 3-án pedig gróf Festetics mint királyi biztos az ujjonnan megnyitott keszthelyi országos gazdasági tanintézet megnyitási ünnepélyén szerepelt. A min oly sokáig epedve csüggtünk, a minek felállításán oly sok jóakarattal, áldozatkészséggel s kitartással fáradoztak az illetők, ezen tanintézet végre létrejött. Ó Felsége kegyelmes elhatározása után ez intézet gyors életbeléptetése s észszerű berendezése a nagy Festetics ma élő két sarját, Festetics Tassziló és György grófokat illeti s ez elismerés a megnyitási ünnepély alkalmával mondott beszédekben és felköszöntésekben lelkesedetten nyilatkozott. Ez alkalommal mondá a jelen voltak egyike, a gazdaszati téren érdemekkel bíró Erkövy Adolf többi között e lelkes szavakat:

„Legnagyobb jóltevőia nemzetnek azok, kik a munka gyümölcsözésének és sikerének biztoságára névze polgártársaikat tájékozzák. Vannak egyesek, csabirtokos jószágait találjuk. Nagyszámu gazdasztjei s ezek munkaségédei irányában mindenkor a szorgalmat méltányolni tudó elismeréssel viseltetvén: ezek ő benne nemcsak igazságos urat, hanem gondos atyái védőt is találtak s azért hálával és hűséggel ragaszkodnak hozzá. Jótékony adakozásainak s alapítványainak száma igen nagy, melye-

GRÓF FESTETICS GYÖRGY.

zai gazdasági egyesületek egyike a szomszéd Vas megyében volt. S már akkor ott találjuk annak tevékeny tagjai közt gróf Festetics Pált, Keszthelyi urát. Utóbb feltűnni látjuk a halhatatlan emléktű gróf Festetics Györgyöt, ki itt Keszthelyen, 1798-ban állítá fel nagy hírű Georgikonját, melyet szelleme s anyagi kincsei felajánlásával a virágzás és hír legmagasb fokára emelt, oly annyira, hogy nagy nevű férfiak büszkeségüknek tartották többi hangzatos czimeikhez oda iktathatni a „celeberrimi Georgicon assistens“ tiszteleti czimet... A kegyelet az atyai intézmények, s az előszeretettel az általa felkarolt mezőgazdasági állapot javítása iránt, a dicső törzsnek nemes sarjait nem engedte lankadozni a közreműködésben. Az elhunyt szelleme kifáradva költözött őseihez az égbe, de itt a földön élni s tenni meg nem szűnt fiában és unokáiban. Egy ország osztatlan köztisztelte tesz arról bizonyosságot, hogy a mit dicsőült gr. Festetics György szelleme megjósolt — íme teljesült. Gróf Festetics Tassziló és György urak fényes nevű ösüik, a haza ezen jövőjének jó-látat mindinkább igazolják! —

A közel lefolyt években gróf Festetics György fényes palotát építtetett Pesten a múzeum közelében (e palota rajzát is közölték lapjaink); s remélhető, hogy az év egy részét a grófi család ezentul az ország fővárosában töltöndi. Bár epélda minél több követőre talál!*)

Őszszel 1865.

I.

Beborultál, felhő rajtad
Buszkodó ősi ég;
Lombod hervad, fű nem sarjad
Kebleden oh szép vidék!

Elnémultál zajos erdő,
Benned élet, dal kihalt:
Ősi felhő, árva szellő
Érted sir, érted sohajt...

Tudja Isten! nem hat én rám
Most e bús táj, holt virány;
Hisz nemzetem élet-fáján
Tavaszt dall a csalogány.

II.

Bokrétát kötnék én, mezei virágból,
Három színűt, szépet,
De az ősi idő kíméletlen keze
Már mindent letépett.

Nincsen virág!... Benézek szívmemnek kertébe:
Hátha ott találnék,
S lellem búval, gonddal nevelt virágból
Egy bokréta válnék.

Nem csalódom: nyílik sok illatos virág
Szívmemnek kertébe.
Jertek, megmutatom, milyen szép bokrétát
Köthetek belőle!

Itt, a honszeretet pirosuló rózsája,
— Ez legyen az egyik —
Mostoha esztendők jártak el fölötte,
S nem szárad, nem nyellik.

Másik szálnak, amott a tiszta becsület
Fehér gyöngyvirága:
Hévíát s ragyától megóvtam, mint bokor
Ráboruló árnya.

Meglesz a bokréta, még egy szál hiányzik,
A reményesség zöldje...
Választanom kell csak, ezzel kicsi kertem
Dusan be van növe.

Légy hát te harmadik, állandóság, remény
Kedves télizöldje.
Most add zöld leveled, hiszem, virágot is
Hozasz majd jövőre!...

*) Ill. gróf Festetics György arcképe s a Georgikon ismertetését a Vas. Ujság 1865 évi 24 számában közöltük.

Bokrétát kötöttem, szívmemnek kertéből.
Három színűt, szépet.
Tudom: e bokrétát nem bántja, míg élek,
Hervadás, enyészet.

Hazám! e bokrétát — egyszerű gyermeked —
Kebeledre tűzöm.
A kinek lelkiég nem hat az illata
— Legyen bár testvérem —
Éljen örök tűzőn!...

Soós Miklós.

A Thurzó nádorok kora (1609 — 1626).

(Történeti rajz.)

(Vége.)

Ily előzmények után nyílt meg május első napjaiban a rendek nagy öröme Sopronban az országgyűlés, melyet Ferdinánd személyesen nyitott meg. Először is a nádorválasztás kerülőn szönyegre, *Thurzó Szaniszló* 76 szavazattal nádornak választott. 30 sérelmi pont terjesztetett a király elé, melyek közül a 14-dik a mindenfelől beözönlő és a szegény földnépet zaklató idegen katonaságot illeté, melynek eltávolítását a rendek általánosan sürgetve követelték. Csakhamar a papi javak is tárgyalás alá kerültek. Ő Felsége ugyanis azt akará, hogy a papi javak, melyek az utolsó háboruban elszedettek, adassanak vissza. Ezt a rendek hatalmasan elleneztek, azt mondván, elég az, ha a papság becsületes eltartást kap. A papság a királyhoz csatlakozva, azt válaszolá a rendeknek, hogy vagy adják vissza javaikat, vagy ők az országból ki fognak menni. Erre viszont azt mondták a rendek: azt szabadon tehetik s bár úgy lenne! stb. — Mire oly zugó vihar s indulat-roham keletkezett a gyűlésteremben, hogy a rendek közül, a papokat illetőleg, többen kiálták hangosan: ki velők! a minthogy egy közülök, kevésbe mult, hogy az ablakon ki nem dobott. Ennek folytán egyhangulag kívánták a jezsuiták száműzését, az általános kegyelmet, miután most is sokan kételkedve a király adott szavában, sok derék hazafi nem jelent meg az országgyűlésre.

A papi javak fölötti szenvedélyes tanácskozás alkalmával a királyi főemberek, különösen pedig az új nádor részéről, élesebb és nyersebb szavak használtattak Bethlen ellen, mint rendén lett volna.

Annyi bizonyos, hogy a békés hajlamu nádor, akár a háboru továbbfolytatásának iszonyu képétől rettegve, akár más titkos indokoktól indíttatva, többé nem kegyelte ugy a fejedelmet, mint halártalan tisztelője volt azelőtt. A fejedelem szintén magas falat emelt maga és a nádor közt. Ez okból a király követői előtt, kik különböző ürügy alatt küldettek a fejedelemhez, alattomban fűrészní szándékait, a nádor ellen ingerülten nyilatkozva, így szólott: „Miután törvény utján, a fölmerült viszonyoknál fogva pörbe nem idézheti, kénytelen bárhol párbajra hívni ki, mit, ha el nem fogadna, ki fogom huzni még a házából is.“ — Így és több efféle fenyegetései a fejedelemnek, ki ügyesen vezetett céljai elérése végett, előnyös szövetséget kötött az Anglia, Franciaország, Németalföld és a velenzei köztársaság követivel Konstantinápolyban, Ferdinándnak értésére esve, azonnal tekintélyesebb követeket küldött Bethlenhez, mivel elvégre meggyeztek, hogy újabb egyezkedés helyül Beszterce városa választassék. A már jól felkészült fejedelem követei itt mindenekelőtt azt sürgették, hogy a nádor lefejeztessék, Sándor János pedig, mint a nikolsburgi béke biztosainak egyike, felakasztassék, így aztán, mint mondták, a többi nehézségek fölött is készek alkudozni. Természetesen ezen követelések folytán az egyezkedés fo-

nala elszakadván, az ügy, melynek elintézése végett összejöttek, a háboru kockájára vettetett.

A fejedelem e szerint 1623-ban, harczvagyottl égő hadseregével a Tiszán hidat verve, beittott Magyarországra, kiáltványában elősorolá fegyverforgásának okait, mondván: a császára béke pontjait nem tartá meg, mert a herczegségeket tőle ismét elvette; Schellendorf biztosának, a boroszlói herczegi gyűlésen sem székelt, sem szavazatot nem adott; a jezsuitákat nem utasítá ki; a Pfalzi gróf Jägerndorfnak, a nemes Thurn grófnak és egyéb cseh és morva-osztrák pártbíveinek kegyelmet, melyet megígért, nem adott; a vallás szabad gyakorlását mind Magyar-, mind Cseh-, mind pedig Morvaországokban, a béke pontjai ellenére háborgatni megengedi stb.

Hatalmas serege csakhamar Felső-Magyarországot meghódítva, Tiefenbach tábornokot megverte, Wangler-t pedig, kinek hadával számos jezsuita és még több főnemes volt, elfogta. Nagyszombathoz érve, seregét három részre osztá fel. Budiani Stiriát, gr. Thurn Morvát foglalva el, megverték mindenütt a császáriakat. Maga pedig a fejedelem Jägerndorfer márkgróffal Magyarországon maradvá, Csallóközt foglalta el, mi által Győrt és Komáromot zárta el.

A nem várt események ily hirtelen fordulásán a császár Schwarzenberg gróft Don Balthasar és Wallenstein fővezérekkel 16,000 főből álló vágóatott sereggel Bethlen elé állítá. De ezen sereg a fejedelem előtt meg nem állhatván, visszavonultában a fejedelemtől, a természet és mesterség által egyaránt megerősített Gödingbe kergetett, hol 7 egész héten keresztül a császáriak oly nagy szükségre jutottak, hogy a táborozás folytán elhullott lovakat valának kenyértelenek enni. — Így a császáriak két ellenséggel, kívül a magyarokkal, belül pedig az iszonyu éhséggel harcolva, Thurzó nádor közbenjárása folytán két hónapi fegyverszünetet kértek és kötöttek a fejedelemre nézve kedvező feltételek alatt. Schwarzenberg serege így menekült meg a végveszélytől.

Nov. 21 dikén érkezett a fejedelem a császári főtisztekkel a sánczok közt, hol Wallenstein legelőször látva a fejedelmet, csak hogy ajakáról a szót hallhassa, oly közel férközött hozzá, hogy szinte öltönyük egymást érinté. Feléje fordulva mondá a fejedelem: Vitéz hadát soha sem hozta volna ide, ha a császár a nikolsburgi béke pontjait megtartotta volna, ámbar meg van győződve, téve hozzá, hogy ez nem neki, hanem némely roszakaratu tanácsosinak tulajdonítandó. — Egyébiránt mint eddig, ugy most is kész a szíves beállásra.

Ez okból 50 személyből álló küldöttsége Kamuthy Farkas vezérlete alatt febr. 7-kén 1624-ben Bécsben megérkezve, a nádor és Eszterházy Miklós császári képviselőkkel — kik személyesen, mint a fejedelem óhajtottá, soha sem mertek előtte megjelenni — következő pontok alatt egyeztek meg: 1) A királyi czim és pecsét a fejedelemtől mind haláláig megmarad; 2) a fejedelem nem fog ellenséges indulattal lenni sem a császárral, sem az osztrák ház iránt; 3) a foglyok mindkét részről szabadon bocsátassanak, s a háboruban elfoglalt hadi-eszközök mindkét részről visszaadassanak; 4) a Homonnai-birtok is, falvak és várak visszaadassanak a fejedelemtől az árváknak, mint örökösöknek; 5) Dóczy András és Forgách Zsigmond özvegyeinek is az illető birtokok visszaadassanak mind az egyházi, mind a világi területből; 6) a császár a mostani háboru költségét fedezni fogja; 7) Ecsed várát, minden hozzá tartozandó jószágokkal együtt — ide érve a 7

vármegyét is — örökösen a fejedelemnek adja.

A fejedelem a gödingi sánczok közül diadalmasan tért haza kegyes életi s vallásos buzgóságú felesége Károlyi Zsuzsanna beteg ágyához, kit a szegény szűkölködők, özvegyek és árvák közönségesen „édes anyánk“-nak neveztek, mivel azoknak a szó teljes értelmében jölvője és fölségelője is volt.

Feleségét eltemetve, egy nagyszerű terv létesítésén, a töröknek mind Magyarországból, mind pedig az alduai tartományokból való kiűzésén dolgozott, egy oly európai egyesült hadsereggel, melynek fővezére maga lenne, senkitől nem függő teljhatalommal. Kamuthy, Toldalagi követői által ezen tervét közölte is Ferdinánddal, azon világos hozzáállattal, miszerint ha ezen terv kivételben segédkezet fog neki nyújtani, minden időre véd- és dacz-szövetséget köt vele. Ferdinánd a terv nagyszerűségétől megdöbbenve, vagy talán a fejedelem politikájában nem bízva, a nádor- s Eszterházy Miklóstól s más egyéb főembereitől is lebeszéltetve, sem tagadó, sem igenlő választ nem adott, hanem továbbra is vallásos kérdésekkel foglalkozva, inkább hajlandó volt a katolicizmust a német földön megszilárdítani, mint a törököket a kereszttyén Európából kiűzni.

A fejedelem hiában ismételtetve követői által ezen terv keresztülvihetését, pedig ekkor a Porta ereje ázsiai viszonyai miatt ott nagyon el volt forgácsolva, — a király egyre hallgatag maradt.

Történt azonban, hogy a budai basa emberei csaknem Komáromig kalandoztak, és így a határt átlépve, Forgách Miklós birtokán is tetemes kárt tettek, mely esemény a már állandónak hitt békét annyira fenyegette, hogy a megavart rend helyreállítása végett mind a török, mind a király, mind pedig a fejedelem részéről magas állasu követeknek kellett összehívni, kik is 7 pont alatt a további egyetértést aláírva, megerősítették Balassa-Gyarmaton, márcz. 26-án 1625-ben.

Ugyanezen év október 24-kén nyílt meg a soproni másik országgyűlés is, hol Ferdinánd legidősb fia, III-dik Ferdinánd névvel, királyul választatva megkoronáztatott. — Thurzó Szaniszló nádor itt szerepelt utoljára; s tekintélyének megsértése csakhamar halálát is okozta. Ugyanis midőn a vallás szabad gyakorlása újra tárgyalatott volna, az ellen a papi elem részéről az egri püspök körül rettenetes zugás keletkezett. Ezt hallván a rendek és főnemesek, elkecserevő oly fenyegető szöveget kezdtek meg, miszerint a nemesek indulataik viharában, egyet az egyháznagyok közül megfogva, ismét a prágai divat szerint, az ablakon ki akarták hajtani, de a mérsékeltbektől sikerült azt visszatartoztatni, miközben az egyháznagy addig lökdöstetett, míg nem végre kitéptett hajjal és szakállal, az ajtón kifutni kényszerült.

Másnap bethlenfalvi Thurzó nádor hármat a nemesek közül megidézettve, törvény-szék elé akart állíttatni, de az egyesült rendek mind megjelentek, egyért mindnyáján, kijelentvén, hogy abban mind résztvettek, tehát állítsa mindnyájukat törvényszék elé. Ezt látva a nádor, ugy megakadt, hogy sem jobbra, sem balra nem tudott mozdulni.

Thurzó Szaniszlót nádori főméltóságában Eszterházy Miklós váltotta fel, oly időben, midőn a külföldi viszonyoknak és a hazai sérelmeknek rákacsra halmozott fonala, várta a szerencsésebb időket.

A Thurzó-család igen fényes helyet foglalt el honi történetünk könyvében. Thurzó János boroszlói püspök 1520-ban, mint

Luther jó barátja, vele levelezett. Thurzó Ferencz nyitrai püspök volt 1534-től fogva, azután püspökségét odahagyva, az evang. vallásra tért, megházasodván, Koszka Miklós leányát, Borbálát feleségül vette el, majd viszontennek halálával Zrinyi Miklós leányát Katalint vette feleségül, kitől Thurzó György nádor született. Befolyásával tartatott 1610-ben a zsolnai zsinat, mely ellen Forgách Ferencz bibornok protestált. Felesége, Czobor Erzsébet lefordíttatván deákra Pázmány Péter érsek „Kalauz“-át, — mely könyve a tudós egyháznaknak jezsuita állásából utat nyitott az érsekségre — elküldé ismertetés végett a wittenbergi tudós tanár Balduin Frigyesnek, ki azt élesen megbírálvá, mind a hazában, mind ezen kívül alkalmat szolgáltatott oly tüzes toll-csatára, melynek mindkét részről jobb lett volna elmaradni. Thurzó Elek I-ső Ferdinándnak legűnnepebb belső tanácsosa és királyi helytartó, 1536-ban a protestantizmus hatalmas védője. Thurzó Szaniszló nádor, ki a szempei zsinat végzéseit megerősítette. Thurzó Kristóf, sárosi főispán, 1614-ben a szepesvári zsinatban szerepelt. Thurzó Imre, kitűnő hadvezér és államférfi, 1615-ben a wittenbergi egyetemről nagyságos igazgatói czimmel tiszteletet meg. — Árva- és Szepesvármegyében örökös főispánok ezen család tagjai valának.

Csuthy Zsigmond.

Hirlapirodalomunk a 19-ik században.

Negyedik közlés

1848 és 1849.

(Folytatás.)

„Kossuth Hirlapja.“ Ezen journalistikai óriás, mely már egy ízben lezsurult pályájáról, ismét új erővel lépett föl arra, de egészen más viszonyok, más körülmények között. Hogy a genialis journalista iránti részvét nem aludt ki a közönség keblében, azt előfizetőinek nagy száma tanúsítá, — 1848. júl. 1-én, midőn I-ső száma megjelent, előfizetőinek száma a 4000-et meghaladta.

Midőn a lap célját s irányát kijelelni akarván, czél szerűnek látom, annak programjából néhány pontot közzétenni: „A mult országgyűlés végnapjaiban, midőn lelkeknek régi óhaját, a sajtószabadságot, valósnál látnám, nem késtem nyíltan kijelenteni, hogy a közvéleménnyel az időszaki sajtó körében érintkezni még egyszer megkísértem. — És politikai barátaim ez ígéretet helyesléssel fogadták.

„Íme bevaltom szavamat, midőn kiadandó hirlapomra ezennel előfizetést hirdetek.

„Hazám szabadságának egyik igénytelen, de hű harczosa, politikai hitemmel, elveimmel úgy állok e nemzet előtt, mint nyitott könyv. Tartózkodás nélkül vallám e hitet, ez elveket, midőn velők még a hatalom ellentétben állt, midőn e hitnek híveire a féltékeny ellenszenv idegenséggel tekintett s rájuk itt-ott üldözés, elnyomás várt. A népek Istene meghagyá érnem hazám törvényes függetlenségének, nemzetem szabadságának diadal-napját, a népek Istene ugy akará, hogy e diadal munkájában egy kis tevékeny rész nekem is jusszon; és én a szabadság csemétéjének, melynek a komor mult gyakran reménytelen napjaiban egyik magvetője valék, hű kertész maradok mind végiglen, míg vagy ősszereszkadok a munka között, vagy egy előfát látok nőni a csemetéből, melynek lombjai alatt Magyarország leszen: nagy, szabad, dicső!

„En a királyi tanácsában ülve az vagyok, az leszek, a ki valék mint magán-polgár, s majdan mint magán-polgár ismét az leszek, a ki valék mint miniszter. Politikám irányja semmi helyzetben nem fog változni soha. — Mert ez irány az igazság, népjog, nemzeti önállás s nemzeti szabadságunk irányja. Hirlapom ezen iránynak leszen organuma, jó- s balszerencsében változhatlanul. — Ez „programom“, mihez csak kevés szót kell toldanom...

„Miként a pálmafa teher alatt nő, ugy őrvend a jogban, szabadságban, s honszeretben egyesült nemzet, az igazságos önvédelemnek kedves terhe alatt, s mint én aczélosdni érzem ron-

csolt testemnek minden idejét e gondolatra, ugy fog e nemzet óriássá magasulni, midőn a haza hozzá kiáltand, és én végezve hivatalomnak napi szakmányát, pihenés helyett szívem lángjába mártandom tollamat, hogy hirlapom hasábjai megvigyék országáért a nemes lelkésies hangjait, s viszhangot költsenek, ellenállhatatlant, mint a holtakat támasztó tárogató viszhangja leszen...

„En nem vagyok az, ki más, mint Isten, jog, a szent igazság, s a nemzet előtt meghajoljak. A lelki függetlenségnek ezen erejével nézendek szemébe minden véleménynek, kezemet nyujtom mindenkinek, a ki jót, jó és alkalmas eszközzel akar, a szabad de illedelmes szó erejét emelendi hirlapom mindenki ellen, ki roszt akar, vagy a jóra oktan eszökökhöz nyul. — Felvilágosítani a tévedést, védeni a jogot, gyámolítani az ártatlant, a bünt és oktan átalakítottágot sujtani, a szabadság köpönyegébe burkolózó armányt napfényre hozni, s a nép közszabadságát, nemcsak minden megtámadás ellen védeni, hanem egy-szersmind minden következményeiben okserűn kifejtteni leszen hirlapom hivatása.

„E nemzet roppant tömege monarchiai érzelmű. Ezt megmutatták az izgalmas napjai, mutatja minden nap tapasztalása. A király iránti hűség, melyben a világ előtt bizonyítva állandó jóslatom, hogy ő Budának ormái azok, melyeken a népszabadságra fektetett királyi szék rendíthetlenebb, mint bárhol másutt.

„A külföld irányában hirlapom a nemzet önállásának organuma leszen. On magunktól függőly érettséget tanusítani, hogy szövetségünk a civilisatio érdekében becsesnek tartott s keresett legyen, s hirlapom azon leszen, hogy a magyar név, a nyugati szabadság, nyugati civilisatio mérlegében fontos tényezőnek ismertessék el; s baráti keze szívesen fogadtassék, miként mi a baráti kezét szívesen fogadandjuk; — tisztelve minden népek jogait, mint tiszteletet igénylünk nemzetünk jogainak.

„Ausztriával őszinte barátságos egyetértés, ha neki tetszik, a kölcsönös jog, kölcsönös függetlenség, kölcsönös érdek egyenlítés alapján. — Nem a szabadság érdekében cselekszik, ki az ausztriai sajtó némely ismeretes jellemű organumainak szándékos, s kímélt cselekvéstől oktan bántalmait, az osztrák nemzetnek számitja be, s ennek nyakába szorja a visszatartást, mit csak amazok érdemlettenek. A német elem a civilisatio eleme, én ezzel örömet szövetkezem; de nemzetem önállását, nemzetem jogát, nemzetem szabadságát, semmi szövetségért áruba nem bocsátom.

„Benn a hazában a magyar korona tág birtokában minden népiségnek szabad fejlődést a magyar mellett, de a magyar fölibe emelkedést senkinek...

„Politikai doctrinák fejtegetéseinek most nincs ideje. Elveim ismeretesek. Hirlapom terjedelméről elég legyen annyit mondani, hogy a kül- s belpolitikának minden ágaira, a közéletnek minden jelenségeire, az irodalom, művészet, társasélet minden fontosabb oldalára figyelmet egyenlőn kiterjesztendi, a szellem és anyagi érdek minden nemét, önálló nemzetiség irányban gyámolítandja, s ugy a külföld nevezetes eseményeiről saját eredeti kútfők használatával, mint minden említett érdemlő belföldi történetekről nemcsak gyors, biztos, hiteles tudósításokkal szolgálnd, hanem egyzersmind tudósításait tájékozó fejtegetésekkel is kíséri. Mikre nézve hivatalos állasom a mig tart, hirlapom felelős szerkesztőjének, egy a miniszterium politikája mint a közlemények hitelessége tekintetében természetesen bős, s nem érdektelen segédforrást nyujt.

„Hivatalos kötelességem miatt hirlapomat magam nem szerkeszthetvén, a felelős szerkesztő-séget Bajza József ur volt szíves elvállalni, de a lappali folytonos érintkezésom a tulajdonosi viszonyra nem szorítkozandik. Hirlapom politikának, nézetemnek, közvéleménynyel érintkezésnek organuma leendő...

Kossuth hivatalánál fogva sem tehethe, hogy ezen organuma mellett remélv kollával közreműködők, annyira legalább nem, miként ő akarta, s így később ritkábban találkozott özikeivel a közönség. A szerkesztés élén állott azonban Bajza, ezen literati tekintély és körülte csoportosult sok jeles tehetség, u. m. Abrányi (Erdődy) Emil, Garay János, Hunfalvy Pál, Szabó Károly, Szatmáry Károly, Szerényi Lajos, báró Wesseleányi Miklós, s több mások.

Megjelent a K. H. 1848. júl. 1-től dec. 30-ig minden eddigi magyar lapnál (tehát a Közlöny-

nél is) nagyobb, egész iven gyakran fél ivvel megtoldva hetenkint hatszor, összesen 156 szám 678 lap; — előfizetési ára félre Budapesti házhoz hordással 8 ft., postán borítékban hetenkint hatszor küldve 10 ft., kevesebb 9 ft. pp., nyomtatott Kozma Vazulnál. — Előfizetők száma 1848. novemberben, a két fővárosban 763, vidéken 4214, ehhez járult 176 tiszteletpéldány, tehát naponként 5153 példány küldetett szét.

(Pesti Hírlap 1848. I. 486. — Kossuth Hírlapja 1848. 68. 296. 537. — Nemzetőr 1848. I. sz. 10 h., 2. sz. 29. h. — Danielik: Magy. irok II. 1. 293. 298. — Szilágyi S.: Magy. forradalom férfai 90. I. — Honi irod. Hírdető 1848. I. 39.)

A francia klubbisták utánpótlás Pesten néhányan „Egyenlőségi kör” alakítottak, melynek közlönye, a „Népelem” 1848. jul. 1-én a két vezér Madarász László és Madarász József felelős szerkesztők által adatott ki. Hogy ekkor mily nagy fontosságot tulajdonítottak e lapnak, kitetszik a Pesti Hírlapból, mely jul. 2-án ezt írja: „egy magyar lap jelent meg tegnap, mely sok bajt fog okozni; a két Madarász irálya Scylla és Charibdis, melyek körülhajozása a miniszteri kormá-

vidéken 8 ft., egyes szám 3 kr pp., nyomtatott Lukács László és társánál, 72 szám 292 lap. — (Pesti Divatlap 1848. I. 548. — Horváth Mih.: Magyarország függetlenségi harczának története 1848 és 1849-ben Genf 1865, Páky Miklósnál. I. K. 412. — Der Ungar (Klein) 1848. II. 1248. 1260 1460. 1476. 1684. 1747. Szenen und Bilder aus dem ungar. Revolutionskriege Pest, 1850. 185. 187. — Levischnigg: Kossuth und seine Bannerschaft Pest, 1850. II. 21. 174.)

„Alföldi hírlap.” 1848. Szerkesztők: Telegdi Kovács László (írói nevén Csátary Ottó) és Szanka József. Kiadó Telegdi Lajos. Debreczen közlekedési központja levén Bihar Szabolcs, Kraszna Közép-Szolnok, Szatmár, Marmaros, Ugoosa, Bereg és Ung megyéknek, a Nagy-Kunságnak, Hajdu-kerületnek és Kővárvidéknek; — e szerint szinte Magyarország egy ötöd részének, és pedig éppen a tősgyökeres magyarságnak ezért elhatározták a fentebbiek, hogy az előzamlalt hatóságok, s az ezek kebelében fekvő királyi városok számára a körükben kifejlendő vélemények, s napi események közlönyei a fentebbi címmel lapot inditnak meg Debreczenben, hol az 1848. jul. 2-án meg is jelent és igen derekasan teljesíté hivatását

A londoni csatorna-rendszer.

London, mint mindenki előtt tudva van, egyike a föld legnépesebb városainak. Hogy a roppant forgalom mellett, mely a világ első kereskedelmi városában kifejtett, folyvást sok szemétnék és piszoknak is kellett benne összehalmazódnia, a természet rendje szerint történt, s minél inkább emelkedett a város, annál nagyobb mértékben volt tapasztalható ezen árnyoldala is, mely utóbb vizet tisztátalaná, levegőjét egészségtelenné tette. A Temzébe nyíló számtalan csatorna ronda tartalmával annyira megromtá a nagy folyam vizét, hogy belőle mind kúposztultak a lazacok, melyekből azelőtt a halásznak oly gazdag jövedelmök volt; de a legkártékonyabb hatást a megfertőztetett víz kipárolgása az egészségre okozta, nem is tekintve, hogy apály alkalmával a Temze partja néhol az iszap közé lerakódott piszok miatt alig volt megközelíthető.

Ily körülmények nem kerülhetők ki a parlament figyelmét, s 1858-ban mindkét ház egyhangulag elhatározta, hogy London rendszeres csatorna-hálózattal láttassék el, mely által vize és

zetni, oly különböző mélységeken, hogy míg a legnagyobb rész 16 lábnyi mély, addig némely helyen 45 sőt 75 lábnyi mélyen is fekszik a föld felszíne alatt. A gyűjtő-medenczeből 500 lőerőre készült gőzgép emeli a szemetet dagály alkalmával a Temzébe, mely gép egy percz alatt 10400 köb-lábat emel föl.

Az épület maga, melyben a gép működik, s melyből egy terem képünkön látható, valószínűleg építészeti nevezetesség. A csatorna egy részét f. évi áprilisban nyitották meg a használatnak, a Walesi herceg, a canterbury érsek s több nagy tekintély jelenlétében; de még hátra van egy gőzgép fölállítása, mely London legalantabb fekvő része csatornáinak tartalmát is az egy millió köb-láb térfogatú medenczébe gyűjti. Az egész csatorna-szerkezet 40 millió forintba került, melyet a város kölcsön útján szerzett meg, s így a Temzét minden piszoktól, a várost pedig sok ártalmas kipárolgástól megszabadítja. Ez éyben már a lazacok ujra jelentkeztek a Temzében, a mi a víz tisztaságának csatlhatatlan bizonyítéka. De a leleményes angolok még e nagy munkájukkal sem elégeeznek meg, s hogy a Temze tökéletesen tiszta legyen, most már azon török fejték, mikép lehetne a csatornák tartalmát, mint legjobb trágárt földhasználni, s ez által eddig használatlan maradt földet menteni meg a nemzetgazdaság számára. Az angolok, úgy látszik, tökéletesen helyeslik azon elvet, melyet három-ezer évvel ezelőtt Róma első királyainak egyike fölállított: „Luci bonus odor, undecumque veniat.”

Mennyire eltérpülnek ezen óriási vállalatok mellett más európai városok építkezési mozgalmai!

Képek a hazai népeletről.

LIV. Drótos tót.

Fazekat drótozni! Serpenyőt foltozni! Ez az igazi világjáró, az ipar bolygó zsidója, ki ott született Trencsén vagy a Szepesség

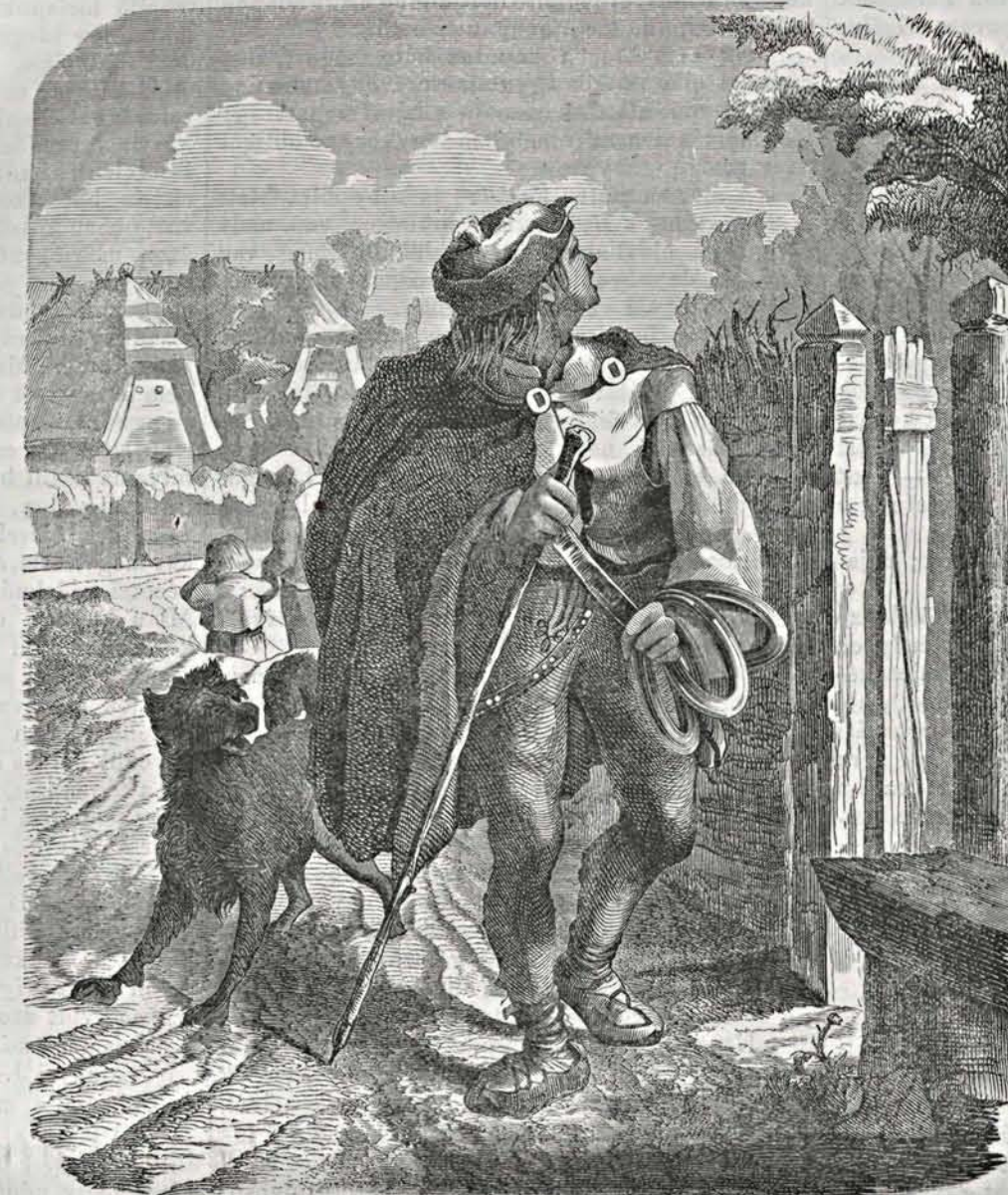
valamelyik hegyoldali falujában s oda tér vissza meghalni. Mint a holt madárnak nem lelnek csontjait, úgy a drótos tótét sem. Ha kopál, ha fázik, fél megbetegedni, fél elveszni. Mit is csinálna ő ama töméntelen idegen holt ember közt, kiknek jóllehet szétpattant edényét összeragasztja, de nyelvét nem érté, noha maga minden nyelven tud drótozni, serpenyőt foltozni.

Még jóformán ki sem látszik a földből, apja nyakába akaszt egy fogós drótot, egy bőr-tarisznyát, s ebbe, a fogytékos szerzem mellé, édesanyja egy jókora darab árpaenyert, a miből a kis Janó ettelet — egy napig. A szomszéd faluban valami torkos cizca vagy pákosztos agár csak eltör egy köcsögöt, s a bámbátor még vékonyan fújja: beszólítják a portára, hol, mivel nyilván a házbéli gyermekek pajtásának nézi, a különben haragos kutya meg sem ugatja.

Az első drótozás! Vajon a kis mesterember nem oly elfoglaltsággal lép-e az első beteg fazék mellé, mint a fiatal orvos az első betört fejű ember ágyához? Az ökölnyi tótcska nyolc éves szívén, szintén holmi remény- s vágyféle vonul

át s e benyomások alatt, tán alaposabban ébreszti új életre a veszendőbe ment ibriket, mint az országlátott „rajnapinter”, ki művészetének öntudatosságában csakugy fölületesen dolgozgat már.

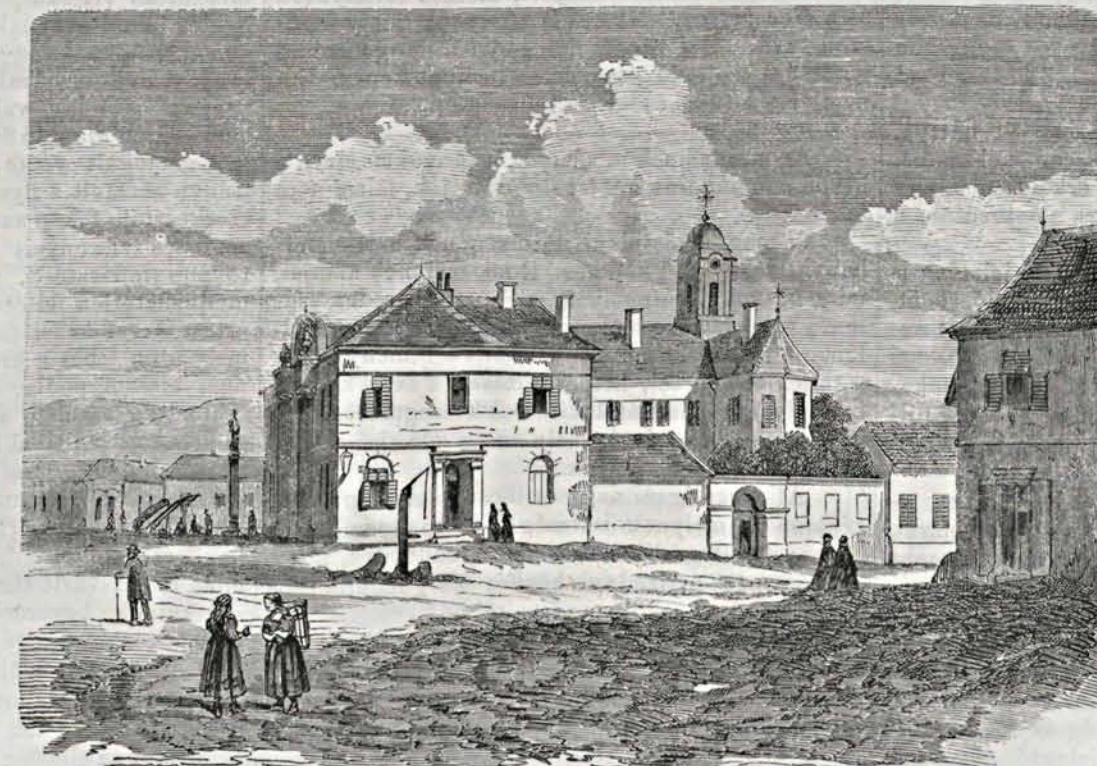
Az anya — ki mindig édes és gondoskodó, ha tróstot szült is — megvárta a két rendbeli inget s hatalmasan be is kormozta, hogy a bolhák

Képek a hazai népeletről: LIV. A drótos tót. — (Greguss János rajza.)

ne bántásak világgá ment fiát. Lám, ezer mosás sem ér annyit, mint egyszeri szurtozás, s e mellett a fekete „féhérenemű” nem is válik el oly hamar, mint azé a rangos magyar gyerkőcé, kire nem győznek sem tisztítani, sem foltozni.

S faluról falura megy, esőben, rekkenő me-

Budai polgári kórház. — (Myskovsky rajza után.)

legben vagy hideg széllel szemközt, míg végre beér egy roppant nagy helységbe, hol ezernyi ember tolong az utcákon s a csőrömpölő szekerrek s robogó h'ntők elkábitják fejét s a kirakatok ragyogványa meg azok az olaj és fagygyú nélkül pompásan lobogó mécések szemfényét veszik.

Ez hát az a Pest, melyről neki apja meg a

többi invalidus drótos oly sokat beszélt! De nem áll ott magában tíz percig, midőn az emberséges pandur a „kartársak” tanyája felé igazítja a tértovázó jövevényt, mely tanyá ott van valahol az üllői-ut végén, egy roppant istállóban. Ott az atyafiak örömmel fogadják s majd kirázzák a letárolt inget, hogy mondja el mind azt az új hírt, mit ezelőtt egy — fél eszten-dővel hozott el hazulról. Azóta tal n a fele sem igaz. De azért az atyafiság jóízűn hallgatja a kis postás fogytékos előadását s ódon újdonságait.

Mire fölébred, már németül is tud. Itt, a magyar fővárosban már nem járja a „fazekat drótozni!” itt a „rajnapinter” hű, főne flü!” képezi azon minden kapuban elordított hirdetőt, melyre a drótos ráfogja, hogy németül van, pedig itt Pesten azt hiszik az emberek, hogy tótul kiabál.

Emberünk egyik főváros után a második kanyarítja nyakába s trencsénmegyei hazánkfiai eljutnak Bécsbe, Berlinbe, Szent-Pétervárra sőt Párisba is, mert az egész világ összetört lábait ők drótozzák össze. A haladó ipar azonban talált fel már cifra szavú, titkos módon készült ragaszokat, melyeket arany- és ezüstpapírból való burkokban vesztegetnek nevetéséges olosz áron vásári bódékban s városi boltokban s melyek úgy „szeragasztják” ismét az elzúzódtott cserépzeleket, hogy inkább mellette török el, mint ott, hol összeforrasztották a borsorkányos péppel.

A polgárisodás ellensége a regényességnek s ez a legényitt, ki több évi távollét után van utban hazafelé, kivel ráriasztanak a szófogadatlán gyerekre s kitérőmódereken megugatnak a kutyák, mert maga neki szaladott s botja vastag: ma-holnap hírből fog csupán élni.

A budai polgári kórház.

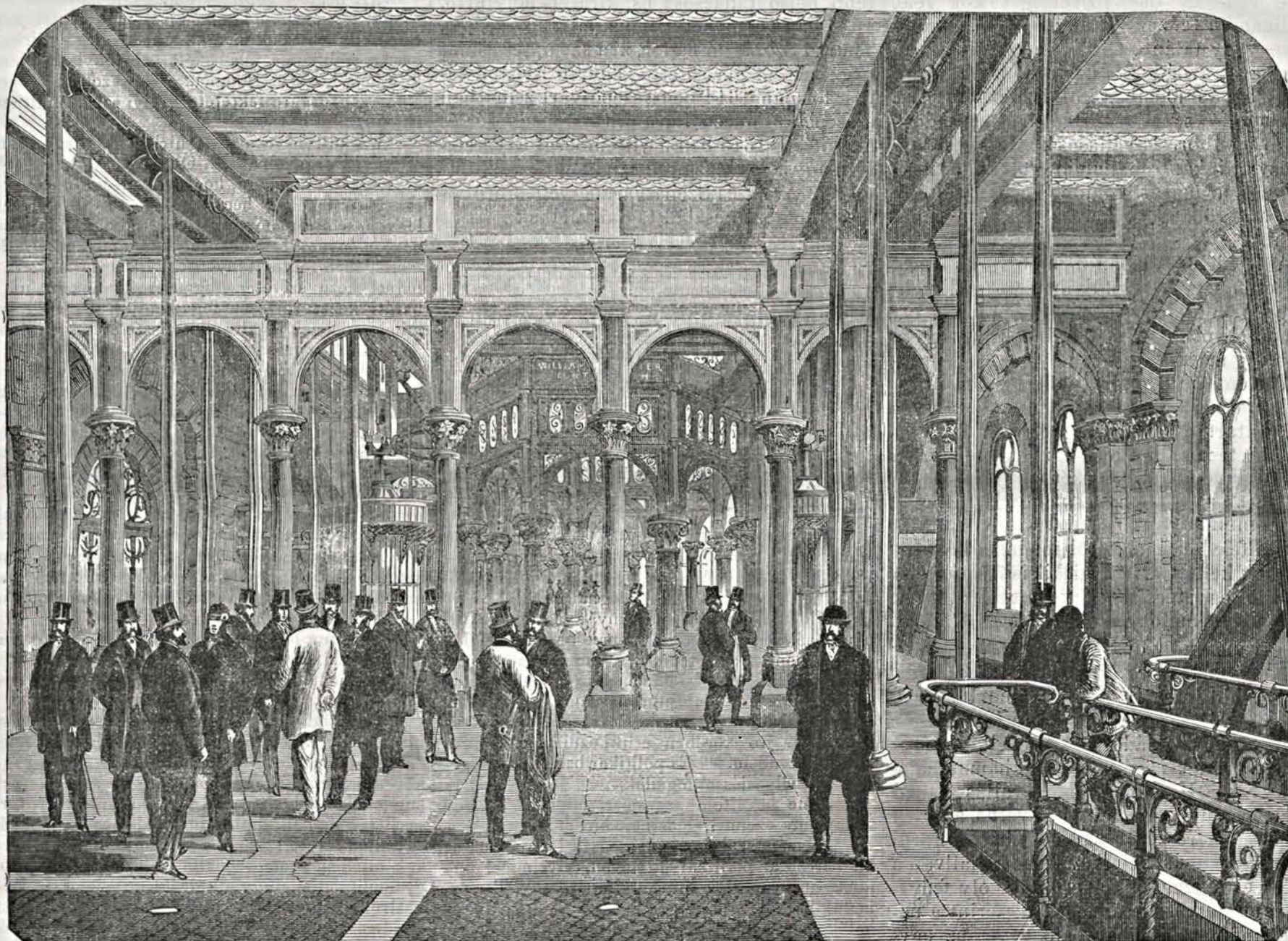
Azok előtt, kik a zugligrbe rándulnak, föl-tűnt azon, inkább valami ódon lovagvárra mint közintézetre emlékeztető épület, mely kimenet jobbról fekszik, nem messze a város-majortól, mely szemközt s valamivel följebb, az utszéllel határos.

Ezen épület, teljes nevén Szt. Nep. János „városi kórház s polgári ápol-da,” egyike a legrégebbeknek, úgy hogy eredete iránt egészen homályban vagyunk. Mostani alakját Christen Ferenc Antal orvostudornak köszöni, ki akkor Budaváros főorvosa volt s e kórházat részint sajátjából, részint a város pénzéből, leginkább azonban azon könyörödományokból építé, miket ez intézet halhatlan jótevője egyes nemeskeblű ember-barátoknál gyűjtött.

A kórháznak két fő-osztálya van, a belső és külső bajokban szenvedők számára s bir ezen fölül még egy egészen külön osztállyal is, mely az elmebetegeknek van szánva.

Az első vagy is belső osztályban 58 ágy van; a második vagy is külső azaz sebészi osztály, (a bujasenyveseket és városi fogoly-betegeket ide érte) számlál 81 ágyat; a bujasenyvesek természetesen külön vannak rekesztve a többi betegtől. A külső osztályhoz tartozik még egy szülési szoba is 5 ágygyal. Együttvéte teszen 144 ágyat.

A polgári ápolda-osztályban, férfiak számára

A londoni csatorna gépházának terme.

nyosoknak még sok fáradságukba fog kerülni, ha az örvénybe bukástól meg akarnak menekülni.

Az „egyenlőségi kör” jul. 17-diki gyűlésén magát megalakultnak nyilvánítván, elnökül a N. egyik szerkesztője Madarász József választott; ezenkívül a Radicallap beolvadt a Népelembe, mely annak címét is magáénak vallván, jul. 18-án ily cím alatt jelent meg „Népelem radicallap”, négy szerkesztő — a két Madarász, Mérei és Rosti alatt; ez utóbbi azonban jul. 25-én a szerkesztéstől visszalépett, a lap sem tarthatá fenn magát, mert a közönség csakhamar megsokalta a vörös republikánus cikkekkel és nem fizetett elő, úgy hogy szept. 26-iki 72. számával befejezte dicstelen pályáját.

Az „egyenlőségi kör” pedig, midőn már azon szélsőségre is vetemedett, hogy közbátorsági bizottmányt határozná magát alakítani, a miniszterium Hajnik Pál rendőrfőnök által aug. hóban azonnal felszálatta, terméit bezáratta.

Megjelent a N. hetenkint hatszor írvét alakban egy iven, előfizetési ára félre helyben 6 ft.

mig az orosz hadsereg szét nem riasztá az organumokat. Itt jelent meg a többi közt Petőfi örömdala fia születésére. Megjelent e lap hetenkint kétszer vasárnap és csütörtökön invagyságban egy egy iven; 1849 apr. 1-től háromszor jelent meg hetenkint, alakját megtartva; s így 1848. jul. 2—dec. 31. 53 sz. 210 lap. — 1849. jan. 3-tól jun. 28-ig 67 sz. 200 lap. — Előfizetési ára félre helyben házhoz hordással 2 ft. 40 kr., postán borítékban küldve 3 ft. 30 kr. 1849-ben helyben 3 ft.; postán kétszer küldve 3 ft. 50 kr., háromszor küldve 4 ft. 50 kr., p. p. nyomtatott Debreczen város betűivel. Előfizetők száma az 1500-at meghaladta.

(Kossuth Hírlapja 1848. 186. — Pesti Divatlap 1848. I. 708—736. — Zilahy: Petőfi Sándor életrajza 1864. 138. — Kozlony. 1849. I. 53. 298. — Der Ungar. (Klein) 1848. II. 1274. — Danielik. Magyar irok. II. 338. — Csokonai Album. 227. 248. 272. — Honi irod. Hírdető. 1848. 29 I.)

„Arad,” politikai hetilap. Bangó Pető szerkesztése alatt 1848. jul. 1-jével megindult és járt azon év végeig.

(Kossuth Hírlapja. 1848. II. 577. — Der Ungar (Klein) 1848. II. 1298.)

(Folytatás köv.) Szinyei József.

levegője egyaránt megtisztuljon. A királynő jóvá-hagyta e határozatot, s azonnal hozzá kezdtek annak fogantatásához.

A csatorna tervét Bazalgette mérnök készíté s kezdette meg azon zárt csatorna építését, mely egész Londont behálózta, s a város legalsó részén csak két helyen ömlik a Temzébe. E csatorna-építmény egyik legnagyobb szerű azok közt, melyet e nemből valaha készítették.

Apró csövek két nagyobb csatornába ágaznak, melyek ismét két gyűjtő-medenczébe öntik tartalmukat. E nagyobb csatornák hossza nem kevesebb, mint 73 angol mérföld. E csatornákat csak a tenger dagálya alkalmával nyitják meg, midőn azoknak tartalmát a Temze áradása mind a tengerbe hordja, s két órával a dagály megszűnté előtt ismét elzárják.

E csatornák készítése nagy munkával és sok akadállyal járt, mert nemcsak a talaj magasabb vagy mélyebb fekvése képezte a nehézségeket, hanem főleg azon körülmény, hogy a csatornákat utcák, paloták és kertek, patakok és folyók, alagutak és hidak és vízvezetékek alatt kellett elve-

19, s nők számára 7, összesen tehát 26 ágy van alapítva. Ez idő szerint 7 polgár s 6 polgárnő részesül itt ápolásban; mindnyájan élemedett, törődött s munkára képtelen egyének.

A városi közkórháznak mostani igazgatója *Frenreisz Ferenc* tudor, Budaváros főorvosa.

A belső osztály elsőorvosa *Kiss Sándor* tr., Budaváros 2-ik főorvosa. Másodorvosa *Türnböck Adolf* tr. A külső osztály elsőorvosa *Gallus Ignác* tr. másodorvosa *Petsits Márk* tr.

A városhatóság részéről kinevezett kórházi biztos *Kunhegyi Kamill* v. tanácsos. A kórház felügyelője s gazdája *Toldy Lipót* s vendéglőse *Dórisz Mihály*.

A belső osztály orvosainak kezelése alatt áll a sinlők háza is 80 ágygal, hol jelenleg 50 nő 3 fiú, 5 leány: összesen 58-an gyógykezeltetnek.

A szolgaszemélyzetet képezi 10 beteg-ápolónő, 1 kapus s 1 házi szolgá.

Az évi költségvetés tesz 45,000 ftot o. é.

A kórházba csak Budán született vagy oda tartozók nők vétetnek föl. A férfiak az irgalmasok kórodájának osztályába kerülnek. Kivételt képeznek azonban az elszegényedett polgárok, a városi beteg fejezvények s a tébolyodottak, kik — mint főttebb ki lett mutatva — szintén fölvetetnek e kórházba.

Idegenek, naponkint fizetnek 40 krt; buja-szenyvesek 50-ot.

A mi az igazgatást, az orvosok fölállózó tevékenységét s azon bánásmódot illeti, melyben a betegek részeseülnek: ugy e kórház, ha mintaképül nem szolgál is, de dicsegettel megáll ott, hol a többi. Dr. *Frenreisz* urnak nyájás, emberbaráti modora s tapasztaltsága kezességül szolgál arra nézve, hogy ez intézetből sohasem fog távozni a tiszta humanitás szelleme, melynek szentelve van.

Vajda-Hunyad.

(Rajzát lásd a Vas. Ujs. múlt 48. számában.)

II. A vár jelenleg.

A vár nagyszerű sziklatömbön fekszik a *Zalasd* és *Cserna* vizei összeszakadásánál.

A 70 lábat meghaladó hid-lábakon ma csak egyes rothadó gerenda-szálak feküsznek s az egy főbejárton többé bejutni nem lehet.

Egy keskeny mellőkövény vezet a várdomb nyakánál át a vár déli oldalára s itt egy hirtelen összeültött falépítésen jut az ember a vár udvarára.

Hosszas négyszögű ez, melynek északi oldalát a nagy Hunyad góth stílusú építményei, a keletit Mátyás király kisebb szárnyépülete foglalják el; ennek folytatásában van a kápolna is, mely jelenleg üres s góth ablakain, a holló czimereken és izletes bár nehézkes faragású kőkarzatán kívül semmi sem mutat a hajdani nagyságra.

Déli oldalon *Bethlen Gábor* tömör, de kevés diszre mutató épületsora vonul el s ezt nyugaton egy szintoly anyagra épületrész köti össze az északi főépülettel.

A kápolnán kívül volt a várban öt bástya, egy kazamata, két folyosó, két terem, öt előszoba, huszonnyolcz lakószoba, kilenc erkélyszoba, egy kincses és két közönséges kamara s egy sütőház.

S most valamit a részletekről.

Ha az utazó a hidtől képez, még jelenleg is használható és használt állapotban levő előerődött, vagy mint egykor az itt tanyázó lovasságról neveztek, „*Huszárvárat*” elhagyva, a *Zalasd* fölötti magas hídton át már csak képzelteligen a vár főkapujába jut, jobbra, balra a kapuórság tüzelő fülkét találja, mely a kapu belsejét máig is korommal bevonva tartja.

Ezenkívül jobbra két börtön helyiségbe — egy földszintbe s egy földalatti helyiségbe nyílik bejárat, balra a „*porkoládház*” s még egy börtönszoba nyílik.

A vár udvara 20 öl hosszú s 12 öl széles s földszinten a különböző pincékbe nyit bejárat.

A már érintett még egészen ép, de teljesen üres kápolna ajtaja a hollós czimerral a főbejárattal szembe esik s oltárfaán még az 1623. 1666. 1750. 1820. hihetőleg javítást jelentő évszámok olvashatók. Az egyház belső szerelvényeinek megmaradt része állítólag a helybeli franczizánoknál van.

A kápolnától jobbra van a „*Vasház*”-nak nevezett tágas helyiség s ennek közelében a kut, mely a közikalába vágyva, egész a *Zalasd* szinéig lemeget s vizét hajdan két gazdag forrásból merítte.

A főbejárattól és kapu között a keleti részen fekszik a pompás faragott ablakokkal ellátott

Mátyás-féle szobor s e felett egy későbbi emelet. Ezen át juthatni a *Buzdógány* bástyába, mely még teljesen ép s tömör falába vágott ágyurészeiből felséges kilátást nyit a szép vidékre. Nevét buzogány alakjából kölcsönözhette, mivel felső része tágasabb az alsónál, mely mintegy nyelűl szolgál az óriási buzogánynak. E bástya ma is élénken van színezve; legfelső boltja is ép s egy könnyű fedéllel teljesen meg enne menthető.

Ettől jobbra, a kápolna háta megett, vasráccsal ellátott kis ágyuterasse s egyszersmind várkert van, alatta kazamata s háta megett egy kis mély udvarral, melyben egykor az obligát „vár-medve” tanyázott.

A már említett „*Vasház*” és kut-épület felett is folytatódhat a *Bethlen*-féle épületsor van, mely a nyugati oldallal együtt leginkább meg van támadva, de még mindig helyrehozható s nagyobb részint fedél alá vehető állapotban.

A vár legdiszesebb része, a *Hunyadisor*, mely a főkaputól jobbra egy díszes czimerral és fűzőekkel ellátott góth portalju csigalépcsőn kezdődik. Ez a felső emeletbe vezet, de ma nincs járva. Ezentúl nagy, földszint eső ajtó vezet a sokszor említett *lovasterembe*. Három öl magas s négy láb átmérőjű pompás márvány oszlopokon nyugszik ez, ezek által két díszes hajóra osztva. A boltzatok bámulatosan könnyű, fehér homokkőből építve, rózsákba futó boltokat képeznek; a rózsákon *Magyarország*, s a *Hunyadi* és *Szilágyi*-család czimerei.

Mintha ott látná a szemlélő a diadalmas hadjáratából visszatérő hőst, a művészi boltok alatt elnyúló asztal elején, a mint aranykelyhet a haza boldogságára emeli; vagy a zöldre borított asztalnál, hol vezére társaságában nagyra törőket terveit terjeszti elő.

Kegyeletlen kezek e szép terem előresztét az első oszlopokig különrekeszték; s az ablakok egy részét berakatták, de a boltok, egynek kivételével, melynek darabjai lassankint a sárral borított padozatra hullanak, még épek a tartó oszlopok, díszes oszlopfejekkel, dícső építőjük izléséről és hatalmáról tesznek tanúságot.

E terem felett egy második van, ma már teljesen pusztán és fedéltelenül. Falain magyar királyok és erdélyi fejedelmek XVII-ik századi képeivel, melyek azonban több éven át ki levén az idő fogainak téve, már alig felismerhetők.

Ebből nyílik azon árkdákokkal ellátott folyosó, melyből a még teljesen ép s szindelőtlen újból befedett északi erkélyszobákba vezető ivetekek nyílnak.

Ez erkélyek oly szépek, mintha csak most lennének befejezve; cifrázataik, czimerei — a mester kezére mutatók, csaknem meghazudtolják a négy századot.

E felső emeletből juthatni még ma is egy fedett és lőrésekkel ellátott, merész fal folyosón át a *Nye bojszai* (Ne félj!) bástyába, mely egészen kívül áll a vár-komplexen s a nyugati oldal védletére szolgáló ötemelekes tornyot képez. Ezt nem érte a tűz s födele is teljesen ép.

Azon erdemekek, melyek e termeken járva a hazafi és műbarát keblét dobogtatják, leírni nem lehet.

A magyar hajdani dicsőségének s jelen elhanyaglásának hű képe ez. Rom, melynek alapjai, mint hazánk alkotmányai, épek és évezredek számára rakottak, de melynek épületét a sors és eleneink keze folytonosan tördéli, s a remény, mely a teljes befedéssel, helyreállításával s az új kornak megfelelő művészi átalakítással kecsegtetne, küzd azon szomorú valóval, mely az ég felé siró pusztá falak ormairól itt felénk.

Alig van igazi nagy és dícső nemzetünk történetében, melynek itt még látható nyoma nem lenne: de elfogódni a szív azon gondolatra, hogy csupán pár évtizednyi közöny s gondatlanság kell s mind ez sehol sem lesz többé!

P. Szathmáry Károly.

Nyilatkozat.

Szinnyei József ur a „*Vasárnap Ujság*” folyó 3-dik, valamint közlelőbből 44-dik számában az 1841—47. nem kevésbé 1848—49-ik években kijött hazai hírlapokat így címzi értekezésében: „*Hírlapirodalmunk a 19-ik században*” első sorolják és ismerteti. Így történt, hogy említett író az idézett esztendőben általam Kolozsvárról szerkesztett „*Múlt és Jelen*” is felhozta, valamint bírálja, de oly módon, hogy mindkét cikkéből világosan kitünik, miszerint azon író, sem a „*Múlt*

és *Jelen*”, általában az erdélyi hírlapi irodalom viszonyait nem ismeri, sem különösen említett hírlapomat nem olvasta, sőt bizonyosan nem is látta, annak szellemét, irányát helytelenül fogta fel, miután maga rozsló ítéletét, véleményét legnagyobb részben más, még pedig vagy csekély hiteli, vagy ellenséges indulat, annál fogva részrehajló hírlapokból kiírt egyes helyekre, állításokra, így idegen nézetekre, tehát nemde-mondákra alapítja, szóval: mint szökták mondani, más szájával eszik, s épen azért alaptalan s a valósággal ellenkező dolgokat ír.

Szinnyei József elűző mondja, hogy: a „*Múlt és Jelen*” Erdély közügyeinek megvitatásába ritkán bocsátkozott, s ha tette, még ritkábban volt benne közönet, a külföldi cikkekéről pedig azon megjegyzést teszi, miszerint azokat nem bélyegi azon jó szellem és irány, melyek Kiliot egykor közkezdességű olvasmányává tevék. — Mindkét állítás kioldó bizonyossága annak, hogy *Szinnyei J.* a „*Múlt és Jelen*” tartalmát és irányát nem ismeri, sőt azon lapot soha át nem forgatta, s így róla alaptalan dolgokat ír, s azért helytelenül ítélt. Ha ez író a „*Múlt és Jelen*” hét évi folyamán közül bármelyikét kezébe veszi és feltűti, láthatja volna, hogy a lap az erdélyi közügyek és napi kérdésekhez rendszeren hozzá szökött, azokat megvitatva, s szükség esetében a maga elvei és nézetei védelmére polemikába is bocsátkozott. —

Mi a külföldi eseményeket illeti, azoknak nem kevésbé külön cikkek, olykor hosszabb értekezések voltak szentelve, melyekben történelmi multjok előadva, magyarázva, világosítva volt, a történetírásban általam követett, s úgy hiszem, egyedül helyes *objectiv* mód szerint, hogy t. i. az író a tényállást, tehát a történelmi igazságot lehetőséget illeti egyezkedés. Midőn azért *Szinnyei J.* ur a „*Múlt és Jelen*”-ben kijött külföldi irány-cikkek jó szellemének és irányának hiányáról beszél, azzal is elárulta, miszerint lapomat soha sem olvasta, különben meggyőződött volna, hogy kérdéses cikkekben lelkiismeretesen a történelmi hű és igaz előadásra törekedtem, s hol szükség volt azokból tanúságot vonni, az mindig a jog és alkotmányos szabadság érdekében történt.

Szinnyei J. ur másodsor írja, hogy a „*Múlt és Jelen*” „a márcziusi napok előtt ugyancsak káromkodott a franczia forradalom ellen.” Ez állításnak épen az ellenkezője igaz, miután a kérdéses nagy népmozgalomról írt, s annak következtetéseit, horderejét kiemelő irány-cikkekben is kiemeli, hogy: *Bécsben forradalmat idézően elő, az ausztriai birodalom területén az abszolutizmust megdöntötte*. Épen azért, ha *Szinnyei J.* ur idézése szerint (V. U. 44-ik sz. 551. l.) a „*P. Hírlap*” nevezte volna a „*Múlt és Jelen*”-t „abszolutisták irányú” lapnak, ezt is mint nem igaz állítást határozottan visszautasítom, azt alaptalan ráfogásnak és kóholyának nyilvánítom.

„*Múlt és Jelen*” — mint ezt én minden alkalommal nyíltan bevallottam, — Erdélyben három nemzet és négy vallás testvérí szövetségén s egységén alapuló ősi alkotmányát s abban gyökerező jogait védte, de e részben *conservativ* irányt követett, s ilyen elveket hirdetett, — s így szerkesztője főképen azon kis haza sajtószertű helyzetét és viszonyait tekintve, annak államéleté tovább fejlesztése, alkotmányá javítása, egyik mellőzhetetlen feltételének a kormányfőval egyetértést, azzal kezelt fogást hitte és vitatta, mint a mely uton lehet a kívánt csejára biztosan eljutni; nem hiszem pedig, hogy a jog és alkotmányos szabadság eszméje szerint így lapot szerkeszteni szögyen és politikai bűn volna.

Szinnyei József ur e részben oly szűkebbül és elfogult álláspontra tette magát, hogy a V. U. 44-ik számában (551. l.) „a márcziusi napok bekövetkeztével a „*Múlt és Jelen*” szerkesztője ellen Kolozsvárról történt demonstratiokat, jelesen ablakainak beverését, hírlapjainak nyilvános helyen történt megégetését, s a személyt fenyegető vést, mely elől Pestre kellett menekülnie, a mint látszik, lapom kártekon irányának bizonyításul hozza fel, mintha némi súlyt fektetne arra, hogy az ellenem csupán azért, mivel *conservativ* hírlapot szerkesztettem, elkövetett azon durva és brutális tények és embertelen, vagy mint maga valóban helyesen mondja: „személytlen fenyegető” üldözés — a népnek a haza-áru szerkesztőt méltán fenytő eljárása lett volna.

Hogy *Szinnyei József* urnak e tekintetben még több örömtől csinaljak, a nép büntetését képző azon események kipótlása, valamint az alkotmányos szabadság és jog tisztelése egy dicső kórának ismertetése végett elmondom: hogy a *Szin-*

nyei Józseftől említett azon tényeket deákok követték el, kiknek azon időben ma is sokak eleven emlékeztében levő politikai szereplésé vála főteendőjük, s a mi kétségen kívül ilyen érdekes adat: ablakainnak oly roppant kövekkel behajlását, hogy azoknak kül- és belső rájája is teljesen összezuhatott, a ma *Bolnai* név alatt ismeretes ifj. gr. *Bethlen Miklós* eszközölte, lapom megégetője pedig *Szöcs Márton* nevű unitárius deák volt, ki azután 1850-ben a Bach-kormány-rendszer idejében Székely-Udvarhelyt loyális *Beamer* s tá. épen *Bazirker* volt.

Végre miután *Szinnyei József* ur lapom becsmérlését alaptalan, egyáltalában nem igaz, s így rágalmasnak mondható, s leginkább más hírlapokból kieszedett adatokra alapítva, s így írói becsületemet megsértette, felhívom ötet, hogy lapom ellen közzétett vádjait, becsmérlő állításait a „*Múlt és Jelen*”-ből idézendő állításokkal, jelesen sajkt dolgozataimból bizonyítsa be, miután azoknak egész sorozatát, a magyar akademiák 1863-ki Almanach után maga is említi.”

Szilágyi Ferenc.

„A harangok újabb felszerelési módja.”

Ezen felirat alatt a „*Vas. Ujság*” 43. sz. bizonyos „*Fischer Adolf* gépészmérnök” cikkét hozta, melyben a *Pozdech József* ur harangfelszerelésen tett találmányát kétségből vonja s a nagy közönséget tévfogalmakra vezette. Noha *Pozdech* ur számos bizonyítványt mutathat fel, melyekben nagy tiszteletben álló egyházi személyek és közönségek munkája felől dicsőíróleg nyilatkoznak, valamint találmánya több rendbeli iparműkiállítás alkalmával, mint pl. Londonban, Pesten, Győrött érmekkel kitüntetésre méltónak ítéltetett: ennél fogva a nagy tek. közönség bizodalma érdemesek érette magát *Pozdech* ur: mindazáltal kötelességének tartotta az igazság érdekében, s a közönség megnyugtására — harangfelszerelési modorát egy kir. József műegyetemi tanárkönyv, vasuti mérnök, gépész s egyéb szakértő urakból álló bizottmány vizsgálata alá bocsátani, különösen figyelembe ajánlva azon pontokat, melyekben a fentebb említett cikkt, felszerelésben hiányt vélte felfedezni. Ezen bizottmány véleménye a mellékelt okmány szerint következő:

„*Vélemény*. — Alórtári, *Pozdech József* pestvárosi lakos, nagyszerkovich mester ur által felkérve, hogy az általa feltalált, s részére szabadalmazott harangfelszerelést megvizsgálván, annak belbecséről és használhatóságáról technikai véleményét adjunk: a nevezett *Pozdech József* ur műhelyében összegyűlvén, az udvaron felállított 29 1/2, 8 1/2 és 4 1/2 mézes harangokon a feltaláló ur rendszerét tüzetes vizsgálat alá vettük.

„A szabadalmazott felszerelés a régittől lényegesen különbözik abban, hogy a harang ingási tengelye a harang sulypontja és az ütő

felüggesztési pontja közé esvén, ezen két pont ingás közben ellenkező irányban mozog; holott a régi felszerelésnél mind a kettő az ingási tengely alá esik, s ugyan azon irányban mozog. A mozgás ezen különbözőséből következik, hogy a szabadalmazott felszerelésnél harang és ütő egymás ellenében, a réginnél pedig egymással ingnak. Az ütő mind a két esetben körülbelül azon pillanatban történik, midőn a harang az ingási iv legesléső pontjára ért, s egy pillanatra nyugalmába jön. Az ütő ereje mind a két esetben igen közel egyenlő, minthogy a harang hangjának erőssége, mely az ütő erejével egyenes viszonyban áll, mind a két felszerelésnél közel egyenlőnek mutatkozik. Alkalmunk volt ezt egy 8 1/2 méz. harangon észlelni, melyet mind a két felszerelés szerint mozgásba lehetett hozni, s a hang erősségére nézve semmi különbség sem volt észrevehető; de a hang szabotossága, a kongások egyenlősége, különösen a harang megindítása, és megállítása, — midőn a régi felszerelésnél szokatlan nagy kondulások szöktak előfordulni, — a szabadalmazott felszerelésnél mód mellett szólnak; mert ennél az ütőnek csekély mozgási mozzanata levén, azt kézzel könnyen fel lehet tartóztatni. Az ütő mozgásából a harang konszerválására vonható következtetések tehát inkább a szabadalmazott felszerelés mellett, mint ellene harcolnak.

„De kitünőbb tulajdonságokkal bír a szabadalmazott felszerelési mód a régi felett, ha annak mechanikai momentumait vesszük szemügyre. Annál t. i. a sulypont az ingási tengelytől csak fél annyi távolban levén, mint a réginnél, az ingási tömeg ellentállása, tehát az ennek legyőzésére szükséges erő is legalább négyszer kisebb, mint a régi rendszer szerint. Más oldalról pedig a haragnak nem kellvén olyan nagy lengési ivet átfutni, hogy az ütővel találkozhassék, mint a régi rendszerénél, a harang sulypontjának emelkedése is sokkal kevesebb munkát emészt fel, mint a régi rendszer szerint. Innen magyarázható, hogy a mely harangok huzására a régi mód szerint több ember volt szükséges: az új felszerelésnél egy is elég; sőt az ingások oly könnyűséggel következnek egymás után, hogy minden lengésnél új impulzus nincs is szükség. Erőkes volt látni miként *Pozdech* ur egy maga, három haragot húzott egyszerre, majd egyik, majd másik kötélen rántván egyet a nélkül, hogy a harangok ingásában a legkisebb egyenetlenség lett volna észrevehető. Hogy pedig az ingásban levő harang tömegek olyan tengelykörüli mozgása, mely a sulyponttól csekély távolban van, a haranglábak, s közvetve a tornyok megrázkódtatására igen csekély hatást gyakorolhat — könnyen megérthető.

„A mi azon, néha felmerülő, aggodalmát illeti, hogy az ütő anyaga az erős megrázkódtatások miatt, melyeknek ki van téve, belső átváltozást szenved, s szálak természetéből szémececsé meggyen át, töréseken nyílvánul, s tulságosnak lenni látszik, s a tapasztalás által ritkán igazoltatik. Ezen körülmény mindenesetre mind a két felszerelési módnál egyenlő befolyást gyakorol.

„Megemlítendő még, hogy az egyes részek egymással összeköttetése, gépészeti szempontból tekintve, jól átgondolt, szorgalmas tanulmányt mutat. Az egyes részek könnyen szétszedhetők, ha javítást igényelnek. Különösen dicsőre méltó azon intézkedés, hogy a haragot függőleges tengelyre körül fordítva, s 12 különböző állásban lehet megerősíteni; hogy ha a harang karimája egy helyen idővel elkopik, az ütéseket más sértetlen pontokra lehessen vészteni.

„Általában véve a *Pozdech* ur felszerelési módja a régihez képest olyan szemebetűnő haladást mutat, melyet minden figyelmes, bár nem szakértő, szemlélő is felismerni képes.

„Kelt Pesten 1865. okt. 29. — *Kruspér István*, s. k. kir. Józsefműegyetemen az iparműtan tanára. — *Bielek Miksa* s. k. kir. József műegyetem géptan és gépserkeztetve tanára. — *Étienne Ágoston*, főmérnök. — *Frick Hugó*, mérnök. — *Matuska Péter*, *Hoffmann P. B.* gépész. — *Strobl és Baris* gépészek. — *Rück István*, gépész. *Wieser* Ferencz építőmester — *Oell* testvérek, gépészek. — *Buchhold János*, ácsmester. — *Knutz F. gépész*. — *Lohr Antal*, építész. — *Mayer Jakab*. —

Ezen vélemény által a felhozott hiányok tulajdonképen nyilatkoztatnak, tehát a *Pozdech* ur felszerelése rovására nem eshetek. Következőleg: mi nem akarunk bocsátkozni polemikába *Fischer* urral, de egyre még is figyelmeztetjük a t. közönséget t. i. arra a mit *Fischer* állít, hogy *Pozdech* ur harangfelszerelése következtében a harangok szétrepedtek B. Bányán és Debreczenben.

Erre vonatkozólag a b. bányai hatóság következtét közöl: „2005. sz. Besztercebányai sz. kir. és b. b. város hatósága részéről ezennel bizonyítatik, hogy *Pozdech József*, pesti nagyszerkovich ur által 100 mézes suly, mult 1864 évi ápril hóban modora szerint felszerelt nagy harangunk sem nem repedt, sem ütje nem tört meg. Miről nevezett ur kívánatára ezen bizonyáglevelünket kiadtuk, a közgazság azt hozván magával. Besztercebányán 1865. okt. 31. *Szigethy Károly*, s. k. polgármester; — *Komáry Adolf* s. k. aljegyző.” — A mi a debreczeni haragot illeti: Arról az egyháztól mai napig semmi bizonyítvány még meg nem érkezett, de a haragöntő *Hilzer*, a ki átvette, következtét állít: „A debreczeni harag attól repedt meg, hogy az anyagkeverék sok horgany adatott, ön helyett; másrésztől pedig, hogy nem volt tökéletes hűfókának kitéve.”

Mindezeknek nyomán *Fischer* „gépészmérnök” urnak nincs mit mondanunk, mert hiszen jól ismerjük, hogy az iparműpályán semmi tekintély; de mindenesetre sajnos, hogy valamikéjt a mit tud, valótlansággal akarja a dicsőség magaslatára felemelni, — s ezen a módon élmélet szerzeni, — a mi bizony a „gépészmérnök” (!) aláírásával semmi összhangzatban nincs, annál is kevésbé, ha saját szavainak contradikál.

Midőn ezeket, kötelességünknek tartottuk *Pozdech* urtól elősorolni: figyelmeztetjük az illető t. közönséget, hogy *Fischer*-féle alaptalanul kigondolt szavakkal el ne riastassa magát *Pozdech* harangfelszerelési modorától; mert már ezt többen megbánták, kik azon tévlelményben voltak, hogy az ő felszerelési modora szerint a harang veszt hangjában; holott az ellenkező bizonyult be. — „A hazai iparnak örvendetes előhaladását” szem előtt tartván: legforróbban ajánljuk a *Pozdech* ur felszerelési modorát, mint eddig legjobbnak s legeszelserűbbnek elismert.

Pest, nov. 7-dikén 1865.

Wieser Ferencz, *Lohr Antal*, *Bobula János*, építész. építész. okl. építész.

Egy veleg.

— (A gabona hamisítása becsirozás által). Nem hiába, hogy századok a felvilágosodás századának nevezetik, mert fia nemcsak a jóban, hanem a rosszban is nagyon fel vannak világosodva, még jobban, mint kellene. Hogy némely kereskedők a lisztet meghamisítják, nem tartjuk nagyon feltűnőnek; de hogy olyanok is találkoznak, kik a család mesterségeibe annyira be vannak avatva, hogy a gabonát is meghamisítják, a valóban méltó a csudálatra. A hamisítás abból áll, hogy a búzát oly rostán bocsátják keresztül, mely valamely zsíros anyaggal, például vajjal, zsírral, olajjal sat. be van vonva. A becsirozás a gabonának szöb kinézetét, kellemesebb fogást kölcsönöz, és ezenkívül azt eszközöli, hogy a próba megmérése alkal-mával a mérleg serpenyője tömöttebben megtelek s ennél fogva nagyobb suly tükröztetik elő, mint melylyel a gabona valóban van bir. Az egész szépitési eljárás tehát csak vevők ámitására van számítva: különben is nagyon káros, mert ha az efféle gabona 8—10 napig hever a raktárban, könnyen kellemetlen izt és szagot vesz magába, és pedig annál nagyobb mértékben, minél rosszabb zsíros anyagok voltak a becsirozásra használtak. Franciaországban, hol ezen család gyakrabban előfordult, közeléppett már a rendőrség, és több rakás efféle „becsirozott”, azaz hamisított búzát elkobozott, tulajdonosát pedig a büntető hatóság kezébe szolgáltatva. B. L.

— (Angol műtrágyagyártás). Mig mi a trágyának való hull-dékokat vagy gondatlanul elhányjuk, vagy csak félig meddig fordítjuk haszonra. addig Angolországban gyárszerűleg készí-tik a trágyát, hol ez ipar napról napra nagyobb kiterjedést nyer. Angolországban 1840-ben csak két műtrágyagyár volt tevékenységben, holott ma több mint 140 létezik, és nagy erőfeszéssel működik. Ezen gyárak 2,280,000 mázsa csontot dolgoznak fel évenként, részint csontlisztnek, részint pedig superphosphatnak. E mennyiséghez Angolország 600,000 mázsa csonttal járul, a többi pedig más országokból vitetik be. Mily nagy fontossággal bír ezen ipar, mutatja azon körülmény, hogy az angol gyárosok majd háromszor annyi csontot visznek be felolgozásra végett, mint mennyit országukban összegyűjtenek. Mily töménytelen esont megy kárba nálunk évenként, és mennyi pénz vesztünk el benne, csupán jobb belátás hiánya miatt! B. L.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— (A „Regelő” című folyóirat) mellett egy igen díszes műmelléklet küldött szét az előfizetőknek. A megható, művészi kép b. Eötvös József „A megfagyott gyermek” című költeménye után Székely Bertalan jeles művésztünk kompozíciója s a tiszta könyvnyomtatás Rohn intézetében készült. Több rendbeli kérdésközlés következtében jelenthetjük, hogy a Regelő kezdetétől fogva teljes számú füzetek még mindig kaphatók Heckenast G. kiadó-hivatalában. Előfizetési ára a március—decemberi folyamatra a műmelléklettel együtt 5 ft. A téli estékre bő olvasmányul szolgál.

— (Érdekes munka) került ki a napokban sajtó alá, melyre annyival inkább fölhevítjük a közfigyelmet, mert egész tiszta jövedelme a színházi nyugdíjintézet alapjára van fölajánlva. Címe: „Jellemrajzok az angol színvilágból”; írta Rónay Jácint Londonban élő tudós hazánkfi. E mű a három legkitünőbb angol színész, Kean Edmund, Macready Vilmos és Keen Károly jellemrajzait foglalja magában s egyzersmind az angol színészetnek a mult századtól maianig hű jellemzését nyújtja. Ára 1 ft. 50 kr. Már a jótékony cél iránti tekintetből is ohajjuk hogy e derék mű minél szélesebb körben elterjedjen.

— (A városi vígadó falfestményei.) Wagner Sándornak a városi vígadó frissítőjébe festett nagy falfestménye már elkészült, s méltó az ifjú művész jó híréhez. A kép Mátyás királynak Holubáron vett győzelmét ábrázolja, s ez az első fresko-kép Pesten. Színezet nem valami ragyogó, de épen e halványabb modor még jobban kiemeli a szerkezet egységét. — Lotz is elkészítette a lépcsőházban a szemben álló két nagyobb képet, de a frissítő másik falára tervezett kép ügyében a pályázat máig sincs kihirdetve.

— (Engerth nagy híre kapott képe), mely a zentai csatát ábrázolja, nov. második felében közszemlére lesz kiállítva a vígadó termében, honnan e hó végén a budai várpalotába szállítják, mint-hogy O Felsége e célra vette meg.

— (Egy festész hazánkfi). Litzemayer, a müncheni újonnan épült színház számára nagy függönyét és díszleteket festett, melyek zajos tapsvihart idéztek elő a megnyitási ünnepély alkalmával. E függönyön a kiválóan eredeti szerkezet és a színjátékra vonatkozó jelvényes alakok gyönyörű csoportosítása a művészek körében is méltó elismerésben részesült.

— (A Kisfaludy-társaság által hirdett pályázatra vonatkozólag) a társulati titkár újra emlékeztetve hozza, hogy a pályaművek beküldésének határideje f. évi decz. 31-ikén lejár. — Most a következő pályázatok vannak hirdetve: u. m. 25 arany jutalom van kitűzve az elegia elméletére; — továbbá kívántatik két-három lapra terjedő rövid költői elbeszélés akár komoly, akár vig és humoros nemből, akár történeti, akár mondai vagy adomái tárgyú; jutalma 20 arany. Mindkét jutalmat csak oly művek nyerhetik el, melyek önálló becseslő is bírnak.

— (Uj újságok.) Stolp Károly kiadásában egy 56 lapra terjedő röpirat jelent meg, melynek címe: „Kiegyenlítői javaslat a dualismus alapján, különös tekintettel az önkormányzati rendszerre.” Írta Bodnár István.

— (Egy történeti munka) jelenik meg legközelebb Thaly Kálmántól, mely Rákóczi korára vonatkozik, s egyebek közt a híres szécsényi országgyűlés is részletesen le lesz benne írva. Az országgyűlési tábor egykoru rajzának másolatát is hozni fogja mellékletül. A rajz eredetijét a nevezett országgyűlés alatt Csécsi János akkori híres sáros pataki tanár és S-Patak követe készítette.

— (A „Kemény-Induló”), melynek szerzésére Mosonyi Mihály és Tóth Kálmán a lipótvárosi választók által fölkértettek, megjelent Rózsavölgyinél, ára 20 kr.

— (Egyetemi pályamű.) Megjelent: Praetori jog azaz a praetorok állása a törvénykezés terén a római államban törekvések a polgári fejlesztésre stb. Írta Bozóky Alajos. A pesti egyetem által koszorúzott pályamű. Kiadja Lauffer Vilmos. Ára 1 ft.

— (Szerter Kálmántól) egy versfüzetke jelent meg, melyet szerző 2000 példányban nyomtatva bocsátott szét. E 11 lapra terjedő kis „adany” (szerző szava) is elég arra, hogy kíváncsián várjuk azon költeménye megjelenését, melyet — a mint e füzet végén jelenti, — ha kiadnia sikerül,

„el fog borzadni föltette a haza.” Szívesebben vennék, ha olyan munkát adna ki, melynek örülni fogna az irodalomnak.

Közüintézetek, egyletek.

— (A magyar tudományos akadémia) nyelv- és széptudományi osztályának nov. 6-ikán tartott ülésében Vambéry Armin a török-tatár fajok föld-irati osztályozásáról tartott előadást, kivonatilag s fővonásokban ismertetvén e tárgy nagyobb munkáját, melyen most dolgozik. Utána Hunfalvy Pál folytatá Müller Miksa oxfordi tanár előadásai bírálati ismertetését, melyet még 1863-ban kezdett meg. — Az értekezések befejeztével bejelentették, hogy a Kalevala fordítását Barna Ferdinándtól a bírálók igen sikerülten találták, továbbá hogy Firdusz keleti költő munkái is megjelennek magyar nyelven Szilády Áron által fordítva. A nagy szótárnak mintegy kiegészítését képező nyelvtörténeti szótár szükségessége időadattán, a bizottság evel Mátyás Flóriánt indítványozza megbízatni, ki a régi hazai nyelvmemlékek körüli buvárkodásról igen dicsőrelesen ismeretes. — Végül az akadémia számára történt adakozások jelentettek be, nevezetesen Jeszenszky Ignác földt.-mentesítési kötelezvényekben 500 főt hagyományozott, Jeszenszky János pedig 8 szekrényből álló könyvtár ajándékozott az akadémia-nak.

— (A magyar képművészeti társulat) e hó 4-én tartott rendkívüli választmányi ülésében elhatározta, hogy fölmerül nemely fontosabb ügyek elintézése végett, melyek netalán az alapszabályok több pontjának megváltoztatását is fognak szükségessé tenni — f. hó 19-ére közgyűlést hirdessen, miről a társulat tagjai még külön meghívó által is lesznek értesítendők. A gyűlés további határozatai közül megemlítenünk tartjuk, hogy a jövő évi farsang alatt is fog a társulat segélyezési és tisztán művészeti céljainak elősegítésére művelésbált rendezni, melynek előkészületei egy külön bizottság teendőit fogják képezni.

— (A magyar gazdaságyonok egyletek) nov. 4-én tartott választmányi ülésében elhatározták, hogy az egyleti nőnöveldéi épület fölszerelési költségeinek fedezésére a jövő farsangon a vígadó termében táncmulatságot fognak rendezni. — Továbbá több új egyleti tagot s a növelde részére több rendbeli adakozást jelentettek be. Ezután azon lelkes honleányok, kik az egyleti árvák számára ruhadarabok megvarrására vállalkozni szándékoznak, fölkeretini határoztattak, hogy egyleti elnök, özv. Damjanich Jánosnál jelentkezzenek. Végre elhatározták, hogy azon egyleti közlönyt, melyet „Magyar Gazdaságyonok Hetilapja” címmel eddig Vachott Sándornak szerkesztett, azon körülménnyel fogva, mert harkán átalakulása napjaiban a közönség figyelmét inkább a politika terére fordul, — egy időre megszüntetik.

— (A hegyes tanítórendiek pesti nagy-gymnáziumának) növendékeit segélyszégyet f. h. elsején tartá alakuló évi közgyűlést. A 21 tagú választmányból elnököt megválasztott Csávósy Béla; pénztárnokká Récezy Imre; könyvtárnokká Cholnoky Sándor; főjegyzővé Scitovszky János, ellenőré Justh Gyula és aljegyzővé Hegyesy László.

Mi ujság?

— (Császár Ó Felsége) ünnepélyes fogadtatása programjának megállapítására, mint a „P. L.” írja, a hatósági bizottmányi tárgyalások folynak, s a mint ezek befejeztetnek, a főpolgármester nagy polgári bizottmánynyal fogja az előkészületeket megtenni, az összes lakosok örörszövetelre híván föl. Skalnitzky építész terve a diadalívre nézve átalános tetszésben részesült; ezen kívül Feszli építész két tervet s Lehmann díszítő egy vázlatot nyújtottak be.

— (Az akadémia palotájának ünnepélyes fölavatása) az országgyűlés megnyitása után való napra, decz. 11-ikére van határozva.

— (Küüintézet.) Csengery Imrét választói éves arany tollal tisztelték meg.

— (A pesti választók száma.) Pesten a mult kedden d. u. 5 órakor zárták be a választási összehíráásokat. Összesen be van jegyezve: a belvárosban 909, a Lipótvárosban 1001, a Terézvárosban 1543, a Józsefvárosban 1892, és a Ferencvárosban 844 választó. — A kövételválasztások november 23-dikán mennek végezh, s reggel nyolcz órakor kezdődnek. A belvárosiak a városi ház tanács-termé-

ben, a lipótvárosiak a nagy redout-teremben, a terézvárosiak a lövöldében, a józsefvárosiak a lovárdában, a ferencvárosiak a közeleket nagy termében választanak. Budán a választások nov. 18-dikán lesznek.

— (Az országgház falai fölépültek) s a szokásos zászlófelállítás ünnepély nov. 4-ikén történt meg, nagyüzámú közönség jelenlétében. A falak zöld koszorúkkal voltak díszítve, s két helyen Magyarországhoz czimere is föl volt rajzok tűzve. Egyik iparos a szokásos áldomást mondván, csinos versben mondott köszöntőt, melyet, hir szerint, egy kömives készített, s melynek egy pár versszaka így hangzik:

„Szép szabadság, itt épülve már,
Melyben diadalt új — templomod.
Agg, ki hitte, hogy hiába vár,
Csokolatja immár oszlopod.

Bábel volt hazánk, hol népei,
Oldott kévéként szédültének
Isten add, hogy szétszórj nyelvei,
Itt e házban összejengjenek!”

Majd tovább a felépült házra a következő szavakkal mondott felkészöntést:

„Süirt légy s porrá zuzza szét falad,
Ha viharban zúg felé a hab;
Lomb, mely védő árny alá fogad
Kis madárt, ha rá a béja csap.
Áldozatra egyesülve itt,
Nyujtsanak kart a társnemzetek,
S a hazáért a kit lelkesít
Há szeretet, ide gyűljetelek!”

— (A magyar női viselet) talán újra divatba jön a jövő ünnepélyes napok alatt, de nagyon különös lesz, ha azt külföldi nők, idegen nemzet leányai hozták be közenk. Pedig könnyen megtörténhetik. Ugyanis a bécsi angol követtség előkelő hölgyei számára közelebb tizenegy pompás magyar mentét stb. rendeltek meg egyik pesti divatesernokban, többi közt a nagykövet nejje: lady Bloomfield, továbbá lady Harris s Grey számára. Ez utóbbi gyönyörű fehér mente, hattyuprémmel és arany díszítéssel. Ebből következtetve, az angol követtség számos tagjához lesz szerencsénk a jövő havi ünnepi napokban. A fényes lady nem fognak-e elbámulni, kérdi a „F. L.” újdonsáza, midőn hölgyeinken menték helyett majd mindenütt tarka persa shawlokat fognak látni?

— (Egy felszedados tanító haláláról) tudósítanak, ki több mint 50 éven át ernyedetlen buzgalommal fáradozott a népnévelés pályáján. E férfi Lincznél József volt, ki okt. 19-kén R.-Keresztúron jobblétre szenderült életének 82-ik évében. — Aszódon 1784-ben apr. 22-dikén született s bölcsészeti tanulmányait Pozsonyban bevégezve, 1804-ben Aszódra tanítól választották; három év múlva a tő-györki, 1809-ben pedig a czinkotai egyház hitva meg a tanítói állomásra, hol egész 1862 végeig működött, a midőn nyugalomba lépett, R.-Keresztúrra tette át lakását. — Felszedados tanítói ünnepét 1854. szept. 3-dikán nagy elismeréssel és részvétellel tartották meg a czinkotai egyház tagjai. Elhunytát három neje után 2 fia, 5 leánya és 19 unokája gyászolják. Hült tetejét, saját kívánsága szerint, Czinkotára vitte át okt. 21-kén a r.-keresztúri és czinkotai előjáróság, nagyüzámú gyász kísérettel részvétet mellett. Czinkotán még egy napig ki volt terítve az iskola-teremben, hol oly áldáson működött, s 23-kán ment végbe a végtiszteltet, midőn csömöri tiszt-társra tót bucsuztatott, Kemény Sámuel körlelkész magyar, Melna Mihály czinkotai lelkész pedig tót nyelven mondott beszédet hamvai fölött. A sir fölött még magyar bucsuzót tartott Greszler Sámuel főhi tanító. Megemlítenéd még, hogy a czinkotai egyház, az elhunyt érdemeit méltatva, magára vállalta a temetési költségeket. — Nyugodjanak békével hamvai a férfiak, ki a hosszú életet át embertisztelt e földön oly híven betöltötte.

— (A távirtdárra vonatkozólag) régi óhajása már a közönségnek, hogy a táviratok fáládása nyelv tekintetében ne legyen korlátozva. Ez óhaj-tás teljesedés felé közeleg, ugyanis tanácskozás foly a felett, hogy ezután bármely nyelven akadálytalanul lehessen táviratozni. — A levélbérlek leszállításáról is szó van, s remélhetők, hogy az egyszerű levél díja az egész bírodalomra 5 krbán lesz megállapítva, mi által a postaforgalom sokat nyerne.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 46-ik számához 1865.

— (A kolozsvári országgyűlési követek arczkép-albuma.) Veres Ferenc, kolozsvári jó híri fényképész, ajánlatot tett, hogy az 1865-diki erdélyi országgyűlés tagjainak arczképét ingyen lefényképezi, s három díszes albumot állít össze ezekből, egyet az erdélyi múzeumnak, másikat a száz universitásnak, harmadikat a balázsfalvi érseki könyvtárnak; ezenkívül minden követnek egy-egy példányt ad saját arczképéből.

— (Fényes tisztelgés.) Egerből írják, hogy ott két párt, Csiky és Vavrik pártja, még a kitüntetésekben is, melyekben jelöltjüket részesítik, sehogy sem akar egymás mögött hátramaradni. Okt. 29-kén a fehér tollas párt, Csiky pártja, megható lelkesedéssel gyűlt össze mint egy 100 nemzeti lobogóval, 80 lovas kísérete mellett, a kiket L. K. vezett trüszög szürke ménen, aranyozott buzogányal. A menet örméjébe öt zenabanda zengése vegyült, s a mindenütt kitárt ablakokból lobogók és kendők lengtek s a menetet a virágcsokrokhoz záporosít fogadták, míg végre több utozán keresztül Csiky lakáj érkezett, hol a jelöltnek egy fehér selyemzászló adotta át e fölirattal: „Az agri közönség Csiky Sándornak, az igazság nevében!” — A zöld tollas párt hasonló kitüntetésben akarja jelöltjét részesíteni. Van Egerben egy harmadik, vörös tollas párt is, de az csendesen viseli magát.

— (Az egyetemi dalárda) újra megalakult, s elsőkévé Plachy Józsefet, tikkárává Koricsánszky Endrét, és karmesterévé Erkel Gyulát választotta meg.

— (Uj dalárda.) Nagy-Váradon dalárda alakult, melynek elnöke a fiatal Lónyay, alelnöke Gyulokai Lajos a „Bihar” volt szerkesztője lett. Továbbá ellenőr Györfői Gyula, s jegyzője Sal Ferenc, kik mindketten irodalmi működéseikről is ismeretesek. Mint értesülünk, Váradon ezenkívül még egy másik daltársulat alakítása is van szóban.

— (Tuldságos lelkiismeretesség.) Egyik pesti biztosító-társulat vidéki ügynökénél a szokásos napló 7 uj krt. érő 4 pengő kros bélyeggel volt ellátva. Egyzer belép az ügynökhöz egy pénz-ügyi biztos, megvizsgálja az irományokat, és azt találja, hogy a naplón 8 uj krt. bélyeggel kellene lenni az uj bélyegskala szerint, mert az új pénzmen szerint 1 krt. magas bélyeggellett alá helyeztetett a könyv. Erre felveszi a biztos a jegyzőkönyvet, ezt elküldi Eszékre, onnét jelentés megy a pesti pénzügyi igazgatósághoz, hogy szedje be az egy krajczárt a biztosító-társasághoz Pesten levő igazgatóságától; a pesti Financz-Bezirks Direction az esetről értesíti a biztosító-társaságot, és felszólítja, hogy a hiroszoros összeget, az az három krajczárt az exekutio-vesszélyre alatt 30 nap alatt a pesti k. k. Bezirks-Sammlungs-Cassand fizesse le. Erre a társaság ha recurált, csak az egy krajczárt fizeti, ezt azonban könnyen érthető okoknál fogva nem tevé. E lelkiismeretes eljárás mellett az államnak 3 krajczár bevételét, — mig papir, pecséti-viasz fogyasztása és hivatalnokok idejének igénybevétele stb. által, legalább 5 fnyi terhe volt. Mint a „Hon” írja, az illető társaság a Decretumot kuriozum gyanánt örzi.

— (Gyanus kiadások.) A losonczy vaspálya volt igazgatóságának számadásaiban — mely igazgatóság mintegy 800,000 frtnyi kiadást nem tudott számlákkal igazolni — a meddő kiadások sorában 9545 ft. van bejegyezve „hírlapiról díjazások” cím alatt. Több lap tiltakozott már, hogy ez reá nem vonatkozik. Most a „Hon”, igen helyesen, e számadások nyílt részletezését is követeli, mert ugymond, kötelességünk fenntartani a magyarországi sajtónak azt a jó híret, hogy az pénzrel meg nem vesztegethető.

— (A gyógyszerész-segélyegylet javára) Paliceon, mult hó 24-ikén, Róza Péter és Nechhof Béla urak egy hangversenyyel összekötött táncz vigalmat rendeztek, melynek tiszta jövedelme a segélyegyletnek beküldetett.

— (Népmagyartás.) Dominigg Gáspár pécsi orvosodori, vezetékenévé felsőbb engedély mellett „Köszegi”-re változtatta.

— (Egy régi rablás fölfelezése.) Évekkel ezelőtt Erdélyben általános figyelmet keltett egy rablási eset, melyet egy Serban Lupuj nevű emberen fölfeleztelenül maradt tettesek követtek el. Ennek most nyomára jöttek, s mint a „K. K.”-nek írják, okt. 23-ikán kísérték csendőrök fedezés alatt Szász-Régenbe Botta lovagot, naszód-vidéki alkaptányt, napával és nőtstvérel együtt, hol külön szobákban a börtönfelügyelőség őrködése alá vannak helyezve. A lovag ur napának egy másik nőtstvére is már régebben le van tartóztatva, ki legelőbb tévé a fölfeleztést, s most már vissza akaráb vonni, szerencsétlenségére azonban három tanu hitel bizonyítja előbbeni önkéntes nyilatkozatát. Le van tartóztatva a lovag ur öccse is, ki a rablás idejében a szász-régényi kórház felügyelője volt. Ezen urnak most frís törés látszik hüvelykén, azonban e körülmény meg nagyobb gyanuba hozza, mert e valószínűleg szándékosan ejtett sebbel egy régi forradást akart felismerhetlenné tenni; azon seb forradását, melyet Serban Lupuj ejtett hüvelykén, a rablás alatt védelmezvén magát.

— (Rablók.) Érmihályfalván a mult hó végén egy földbírtokos házra 3 rabló tört. A kamara ablakáról feszítették le a vasat, s úgy hatoltak be a gazda szobájába. A rablók egyike az alvót fejen ütötte, ki az ütésre fölugrott, s megragadva két rablót, zajt ütött; a harmadik kinn állott őrt. A viaskodás közben kétszer löttek a rablók, de egyszer sem találtak. A házi nő az udvaron és utcán ötven lármat, a rablók megugrottak, a nélkül, hogy valamit elvittek volna. Eddig több gyanus egyben be van fogva, de a tetteseknek még nem jöhettek nyomába.

Nemzeti színház.

Péntek, nov. 3. „Hamlet.” Szomorujáték 5 felv. Irta Shakspeare.

Szombat, nov. 4. „Szép Ilon.” Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerző Mosonyi Mihály. Örülünk lehet e szép dalmű újra színházatalán, mely oly sokáig le volt szorítva a nemzeti színház deszkáiról. A nagy számú közönség többzörös tetszés-nyilatkozataival hallgatta végig most is e kedvencz dalművet, s a czimszerepben közreműködő Paulinét tapasztokál halmozta el.

Vasárnap, nov. 5. „Két Barcsay.” Eredeti dráma 4 szakaszban. Irta b. Jósika Miklós.

Hétfő, nov. 6. „Fény árnyai.” Szomorujáték 3 felv. Száiglitgetöl.

Kedd nov. 7. „Fidelio.” Nagy opera 2 felvonásban.

Szerda nov. 8. „Stuart Mária.” Szomorujáték 5 felv. Schiller-től. V.-Bognár Adel asszony föl-leptével.

Csütörtök nov. 9. „Faust.” Opera 5 felv. Zenéjét szerzette Gounod.

Szerkesztői mondanivaló.

7945. Buda. K. Rezső. A lapkezelés anyagi része egészen a kiadó szakába tartozván, a kért rendelkezés is a kiadóhivatalt illeti. Meleg ajánlatunkkal együtt áttettük oda.

7846. M. Vasárhely. G. L. A fűrdő rajza s leírása már volt közölve lapunkban. A küldött rajz igen tökéletesen

s hasznavehetlen. Az érdekes leírás majd csak ismét a fűrdő szak közeledével láthatna napvilágot.

7947. Omolj. Előttém áll. Kemény János. Reméljük, hogy egykötőnek helyet adhatunk.

7948. A bujdosó neje. A kiadandók sorába tettük.

7949. Eperjes. E-r. A levelek nem semmi hasznát sem vehetjük. Tényeket s eseményeket kérünk; a tárgytalan áradásokat szívesen elengedjük.

7950. K. K. K. Castiót csak a politikai (vagy politikai és foglalkozó) lapok tesznek le; nem politikai vagy épen szaklapoktól ez nem kívántatik. A lépések a nm. helytartó tanácsnál teendők. A levél a P. U.-ban megjelent. További szíves közléseket köszönettel vesszünk.

7951. Pest. O. L. Tárghalmazunk nem engedi, hogy a sürgető kérdésekre határidő kitűzésével feleljünk. A küldött cikk tárgya pedig nincs annyira időhöz kötve, hogy miatta a sorrendet megörjűk.

7952. November 19. A másikkal együtt várja a boldog felviradás nagy, de bizonytalan napját.

7953. Leng a zászló. Alkalmilag jó lesz.

7954. Privigye. A. Gy. Sajnáljuk, hogy a rendezetlenül beküldött kézirattomból csaknem képest semmit ki nem báláshattunk. Erre nézve igen szűkre van szabva időnk. Szabatos, rövid tudósításokat kérünk.

7954. Egy pár szó a néphez. Nem értjük s csejűt és irányát kibetűzni nem bírjuk.

7956. Bandi bojtár. Ezt az egy kaptára vert bojtárpoezist már kissé megalkotuk. A szobán forgó előfizetési felhívást nem láttuk.

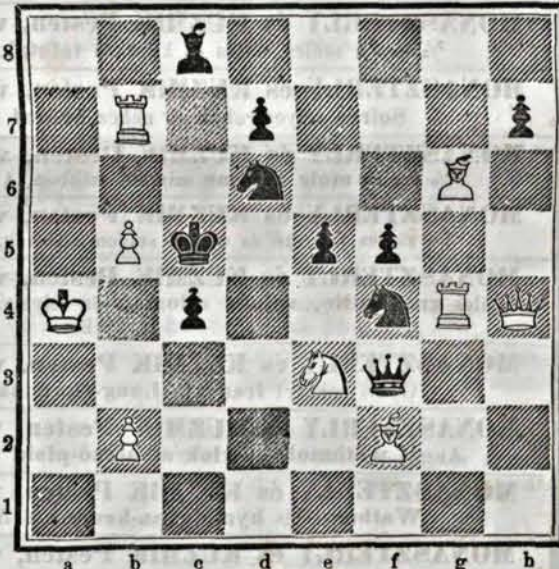
SAKKJÁTEK.

— (A pesti sakk-kör) ma, nov. 12-kén délután 4 órakor saját helyiségében (tisztújító) közgyűlést tart, melyre a tagok megjelenni kértnek.

306-ik sz. f. — Bayer Konrádtól (Olmützben).

(A Palamde-versenyen pályanyertes feladvány.)

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

301-dik számú feladvány megfejtése.

(Pap Dezsőtől, Miskolczon.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét.
1. Vd6-g6 Kd4-d5: A) 1. . . . Kd4-e5:
2. f2-f4 K-lép 2. f2-f3 K-lép
3. Vg6-d3:mat. 3. Vg6-e4:mat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Miskolczon: Czenthe József. — Pozsonyban: Csery Gábor. — Pesten: Cselkó György. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítés. A mult számdában küeltt 305. sz. feladványnál, lapunk néhány példányban d6-on Sötét futár áll Sötét gyalog helyett. Kikhez történetesen ily példány jutott volna, ennek kijavítását kérjük.

TARTALOM.

Gróf Festetics György (arckép). — Összel 1865. — A Thurz nádorok kora (vége). — Hírlapirodalom a 19-ik században (folyt.). — A londoni csatorna-rendszer (képpel). — Képek a hazai népeletről: LIV. Drótos tót (képpel). — A budai polgári kórház (képpel). — Vajda-Hunyad. — Nyilatkozat. — A haragok ujabb felszerelési módja. — Egykeleg. — Tárghaz: Irodalom és művészet. — Közüintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölő szerkesztő Pakh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- hetinap	Katholikus és Protestáns naplár	Görög - orosz naplár	Izraeliták naplára	Nap			Éj			Hold		
				hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.
November				Októb. (6)			Marchevs.			33 Temp. fer.		
12 Vasár	A 23 Asztrik p.	A 22 Jónás	31 C 23 Stach.	6 p.	6 p.	6 p.	6 p.	6 p.	6 p.	6 p.	6 p.	
13 Hétfő	Kozsika	Didak	1 November	9 24	7 0	4 27	14 38	0 55	1 47			
14 Kedd	Szerapon vért.	Klementina	2 Acindin	9 21	7 2	4 26	14 36	1 57	2 18			
15 Szerda	Lipót hitv.	Lipót	3 Acepaim	9 19	7 4	4 25	14 39	2 58	2 36			
16 Csüt.	Edmund püsp.	Lipót	4 Joanic	9 16	7 5	4 24	14 41	3 59	3 4			
17 Pént.	Gergely püsp.	Ódon, Otmár	5 Gál	9 13	7 6	4 22	14 44	4 57	3 31			
18 Szomb.	Eugen, Hilda	Anián	6 Pál püsp.	9 10	7 8	4 21	14 47	5 56	4 2			
		Jenő, Odo	29 Sabbath	9 8	7 10	4 20	14 50	6 54	4 37			

Holdfényváltozások. 3. Első negyed 26-kán 4 óra 15 perccel reggel.

HIRDETÉSEK.

MONASZTERLY ÉS KUZMIK

Pesten, váci-utca 15-dik szám.

Egész Magyarhonban a legnagyobb raktár kész köpenyek, menték, shawlok, selyem és női divatszövetekben.

MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Legújabb téli köpenyek legnagyobb választásban 22 ftól kezdve.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Paletot, házi otthonok, 10 ftól kezdve.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Bárony kerek köpenyek, paletot és téli felöltők.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Pongyola és utazó-ruhák, színházi fejkötők és övek.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles különös szép szőrszövetek, sima koczkás és sikos, 48 kron rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles finom fagoné lustre mind a színben 75 krtól rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles sima francia Chambord szövet minden színben, 1 ft. 30 kr. rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles francia pouplin, sima, minden színben, 2 ft. rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles irlandi Pouplin, minden színben, 3 ft. 75 kron rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Hímzett és brochirozott divat-ruhák, himzett és shawl-alakban beszórt reggeli öltönyök.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Angol flanel és lama, cachemir, rips royal.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles fekete lyoni tafeta, 1 ft. 95 krtól kezdve rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles lyoni tafeta, minden színben és minőségben.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 és 1/2 széles, sikos és koczkás tafeták, 2 ft. 15 kr. rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Soirée selyemruhák és nehéz brocat selyemszövetek.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles moir antique minden színben, 4 ft. 75 krtól rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles fagoné és chiné selyemszövetek, 2 ft. 30 kron rófe.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
1/4 széles gros taillé, velour ottoman és selyem rips, minden színben, rófe 3 ft. 50 kr.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Gyári raktár! francia Long-shawlok és kendőkben.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Angol wathmol-shawlok és utazó-plaid 8 ft. 50 krtól kezdve.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Wathmol- és himalayan-kendők 6 ft. 50 krtól kezdve.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Broch-kendők és nyakszalagok 35 krtól kezdve.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Nagy raktár ball szövetekből.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Minden fajta gyász-szövetek és kendők.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Elvállalnak mindennemű megrendeléseket ruhák elkészítésére, valamint egész menyasszonyi készletek kiállítását.MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.
Kivárat minták a legújabb szövetekből megküldetnek, valamint hozzájuk intézett a divatot illető tudakozásokra a legnagyobb készséggel válaszolnak, és minden megrendelést pontosan teljesítenek.

1878 (1-0)

Víz által lezárolt házi és szoba-üreszek,
melyek által a bűz tökéletesen elárthatik, darabja 5-8 ft., kettős zárral, csinos szerkezettű 15 ft.Készület, mely minden árnyékszekhez alkalmazható, s mely által a légvonal és bűz tökéletesen eltávolíthatik, darabja 10 ft.
E két tárgy királyi szabadalommal látott el.
Ezeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott

Kémény-fedelzetek, melyek alkalmazása által a füst a konyhából és lakhelyiségekből nyomtalanul eltűnik, dbja 10 ft.

A pakolásért darabonként ládával együtt 1 ft. számítanak.
Felnőttek számára fürdőkádak 13-15 ft., háztetőzetek s más egyéb ércmunkákat u. s. régebbi épületekre a legutányosb áron számítatnak, s még a legcsekélyebb tárgyak is kijavítás végett elfogadhatnak.

1245 (4-6)

MIKSITS KÁROLY,

bádogos-mester.

RAKTÁRA: rózsater 2-ik szám, a városháza mögött.

A legnagyobb vászonruha-raktárban
váci-utca,

„Ypsilantihoz“ Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon és legnagyobb választékban minden-
nemű fehérneműek férfiak, hölgyek és gyermekek számára,
ugymint:20000 darabnál több férfi-ingek rumburgi vagy hollandi vászonból darabja 3 ft.,
3 ft. 25 kr., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft.,
10 ft., 12 ft.10000 darabnál több színes férfi-ingek 1000 különböző mintában, régebbi mintája 1 ft.
80 kr., 2 ft. legújabb minták és legdivatosabban varrva 2 ft. 50 kr., 3 ft.

Fehér pamut madapolan férfi-ingek 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.

Férfi-gatyák vászonból, magyar vagy félmagyar mintára 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr.,
2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.Női ingek rumburgi vászonból, simák 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft.,
5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 7 ft. 50 kr., 8 ft., 9 ft., 10 ft., sveiczi és francia mellmustrával 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr.,
6 ft., 7 ft.Férfi-ingek vászonból 4 éves 1 ft. 80 kr., 2 ft. 10 kr., 6 éves 1 ft. 85 kr., 2 ft. 40 kr., 8 éves
2 ft., 2 ft. 45 kr., 10 éves 2 ft. 10 kr., 2 ft. 65 kr., 12 éves 2 ft. 40 kr., 2 ft. 90 kr., 3 ft.
50 kr., 14 éves 1 ft. 65 kr., 3 ft. 15 kr., 4 ft. 20 kr., 16 éves 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.Színes fiú-ingek 4 éves 1 ft. 25 kr., 6 éves 1 ft. 40 kr., 8 éves 1 ft. 55 kr., 10 éves 1 ft. 75 kr.,
12 éves 2 ft., 14 éves 2 ft. 10 kr., 16 éves 2 ft. 20 kr.Mindennemű téli alsó mellények, nadragok, harisnyák és egyéb téli czikkék
férfiak és hölgyek számára nagy választásban.Főraktár a legjobb amerikai krinolinak fehér vagy hamuszín, darabja 2 ft. 50 krtól
6 ft. 50 kr., 8 ft. 50 kr., 10 ft. 50 kr., 12 ft. 50 kr., 14 ft. 50 kr., 16 ft. 50 kr., 18 ft. 50 kr.,
20 ft. 50 kr., 22 ft. 50 kr., 24 ft. 50 kr., 26 ft. 50 kr., 28 ft. 50 kr., 30 ft. 50 kr., 32 ft. 50 kr.,
34 ft. 50 kr., 36 ft. 50 kr., 38 ft. 50 kr., 40 ft. 50 kr., 42 ft. 50 kr., 44 ft. 50 kr., 46 ft. 50 kr.,
48 ft. 50 kr., 50 ft. 50 kr., 52 ft. 50 kr., 54 ft. 50 kr., 56 ft. 50 kr., 58 ft. 50 kr., 60 ft. 50 kr.,
62 ft. 50 kr., 64 ft. 50 kr., 66 ft. 50 kr., 68 ft. 50 kr., 70 ft. 50 kr., 72 ft. 50 kr., 74 ft. 50 kr.,
76 ft. 50 kr., 78 ft. 50 kr., 80 ft. 50 kr., 82 ft. 50 kr., 84 ft. 50 kr., 86 ft. 50 kr., 88 ft. 50 kr.,
90 ft. 50 kr., 92 ft. 50 kr., 94 ft. 50 kr., 96 ft. 50 kr., 98 ft. 50 kr., 100 ft. 50 kr.

Színes alsó szoknyák legújabbak, darabja 6 ft. 50 kr., 7 ft., 7 ft. 50 kr.

Férfi- és női-tyúkszem-írtosere egy üvegcse 50 kr.

Ez sok egyéb kész fehérnemű czikk, melyekről az árjegyzék kíváncsra bérmen-
tesen elküldetik.Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi, irlandi, kreasz- és
börvaszonokban a legolcsóbb gyári árakon.Vászonsebkendők tucatja 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft.,
6 ft. 50 kr., 8 ft., 9 ft., 10 ft., egész 20 ftig.

Törülközők tucatja 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8-16 ftig.

Színes agyi kanavasz vége 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13-16 ftig.

Valóságos vászon-asztalmenü.

Asztalkendők tucatja 5 ft. 30 kr., 6 ft. 20 kr., 6 ft. 60 kr., 7 ft. 50 kr., 8 ft., 9 ft.

Abraszok minden nagyságban hat személytől 24-ig. Asztali készletek 6, 12, 18 és
24 személyre. Legjobb minőségű kőbőrkendők 1 ft. 20 kr., és 1 ft. 60 kr.Nagy választás agyterítők, pique és tricót-paplanokból, kavás-kendőkől és
minden nembe vágó czikkékből.Raktárunkban vett czikknek nagy előnyül szolgál az, hogy minden megvett, az
árjegyzék ellátott czikk 14 nap alatt nemcsak kicserélhető, hanem egyszersmind ki nem
elégítési esetben az ár vissza is adatik.Szállítások minden irányban, az ár előleges beküldése mellett vagy utánvétellel
gyorsan és legjobban eszközölhetnek, ugyazint mindenemű megrendelések mustra szeri-
nt leg hamarabb elkészíttetnek.

1866 (4-6)

Kollárits József és fia.

A REGÉLŐ

czimű regény-folyóirat 1865. évi teljes számú példányaival még foly-
vást szolgálhatunk.Előfizetési ára 1865. márcziustól kezdve december
végéig 5 forint.A fentebb említett folyóirat megrendelő t. cz. előfizetők a
„megfogyott gyermek“ czimű f. évi 6. sz. mellékletünket szinte meg-
fogják kapni.Eddig I-XVII. füzet jelent meg, (minden füzet 4 ívből áll
4° alakban).Tudatjuk egyszersmind t. előfizetőinkkel, hogy 6. sz. mül-
léletünk szétküldését már bevégeztük.

A „Regelő“ kiadó-hivatala.

LÁNG M.

Pesten, nagy hid-utca, báró Sina-házban 2-ik sz. a., az „angol
királynő“ szálloda mellettajánlja nagyban színtűgy mint kicsinyben legutányosb áron szép és dúsvalasztéku
belföldi, szász, angol és francia

PORCELLÁN és WEDGEWOOD

asztali- thea-, kávé-, esemege-edényeit, fényűző
czikkait, pipere- vagy mosdóasztali-diszárut,vendéglők, kávéházak, gyógyszerárak és vegyészai szerműhelyek számára
való készületeket.Vidékre való elküldéséknél a gondos elpakolás, valamint a gyors, biztos és
minél kevesebb költséggel helyreállítását iránt legjobban lesz intézkedve. 1865 (3-8)A
már 78 év óta fenálló
A „SCHWEICZHOZ“
czimzett, Pesten szervitater, a „fehér hajó“ szálloda áttele-
nében létező
s a legjobb hirben álló
RUMBÜRG I VÁSZON-RAKTÁRjelenlegi tulajdonosai ajánlják egészen újonnan rendezett s minden-
nemű rumburgi-, hollandi-, irlandi-, kreasz-, fehér fonal-,
sziléziai és hazivásznakkal, — nemkülönbén asztalkész-
letek, ágybéli szövetek, schweiczi perkalok s fehér
áruccikkakkal gazdagon ellátott raktárukat. Nagy raktárt
tartanak továbbá kész fehérneműekből is — s ajánlják
azokat, valamint az imént említett áruccikkakat

a lehető legutányosb szabott

árakért.

AEBLY UTÓDAL.

1381 (1-3)

Mindenkinek felette fontos.
A gróf Harrach-féle
vászon-árak gyári raktáránakutolsó készlete, a vászonárak valódisága és teljes rófmérték biztosítása mellett,
a gyári árakból 50%-tig terjedő leengedéssel.

a végképeni eladás

még csak rövid ideig fog tartani.

A Magyar királysághoz érkező levelel megrendelésekre, késszépnek beküldés
vagy postai utánvét mellett az áruccikk postán, vasuton vagy gőzhajón bárhová
megküldetnek.

A pakolás és mustrák beküldése ingyért teljesítettik.

Több ezer rőf gyári vászonmaradékból fehérneműek készíttetek, képesek va-
gyunk azokat olcsó árért áruba bocsátani, ugyanis:1 db. vászon férfi-ingnek az ára (jóféle rumburgi vászonból) csak
3, 4-5 forintig a legfinomabbak.1 db. igen csinos vászon női-ing, kivarva s hímzve 3, 4-5 ftig
a legfinomabbak.A férfi-ingek megrendelésénél a nyakbőségé kíváncsítatik.
(Magyar vagy német gatyák 1 ft. 20 kr.—2 ftig a legfinomabbak).1 vég 30 rőfös vászon ára most csak 9 ft. 50 kr., 12, 14, 16, 17-19 forintig —
igen finomak.1 vég 42 rőfös vászon ára most csak 15, 18, 20, 22-25 ftig a legfinomabbak
(12 inghez).1 tucat fehér vászon és czérna batiz-zebkendő ára most csak 1 ft. 90 kr.,
3, 4, 6, 8, 10-12 ftig a legfinomabbak.Jó hirben álló Ausztriában a legjobbnak elismert és hamisítlan vászonkészítme-
nyeink, a magas papság s uraságok által oly kedvelt 50 és 54 rőfös kárfonat vás-
zaik ára most csak 25, 30, 35, 40, 50-60 ftig, az ugynevezott batiz-vásznak,
melyek ára azelőtt 150 ft. volt — most csak 65-75 ftig.Törülköző-kendő, színes vászon- és asztalkendők tucatja, asztalterítékek 6 sze-
melyre 1 abrosz és 6 asztalkendővel, mindezeknek ára csak 6, 8-10 forintig,
12 személyre még egyszer annyit.80 forinton felüli megrendelésnél 1 finom damasz nagy abrosz és ken-
dőköl áll 18 ft. értékű asztal-készület adatik ráadásul.

Az e tárgybani leveleket kérjük ekép cimezni: 1278 (12-12)

„An den Leinenwaaren-Ausverkauf, Stadt, Freitung, Bank-Bazar,
neben dem gräflich Harrach-schen Palais in Wien.“

Legolcsóbban kapható:

1 kőncz sima 16 hüv. magas, 20 hüv. széles hólyagpapir 1 ft. 40 kr., 1 kőncz kétszer
nagyobb csak 2 ft. 70 kr., ismétli eladók 3%-tól 10 perzentig vételük szerint jutalmaz-
tatnak. Természetes hólyagpapir is kapható egy áron. Nagy gazdalkodásra pedig 100
nagy üveg kötésére való bőseges darabok csak 30 krtól.100 db. 8-ad levelpapir — ft. 45 kr. 100 darab 8-ad levelekhez való borítékok
100 db. vastagabb — ft. 65 kr. 25 kr.-tól 1 forintig választhatók tetszés
szerint.100 db. vastag angol — ft. 10 kr. 100 dombor nyomás csak 12 kr.; ugy papi-
rokra mint a borítékokra színes nyomás
100 db. legvastagabb — ft. 10 kr. vagy monogram-betűkkel 100 nyomása
100 db. színes románczos — ft. 10 kr. 80 kr.100 db. színes csipkes széli — ft. 50 kr. 100 dombornyomású látogatójegyek 80 kr.
100 db. színes sima — ft. — kr. 100 fekete finom könyvomat 1 ft.100 db. színes gyászszegélyű — ft. 20 kr. 100 fekete finom könyvomat 1 ft.
100 db. legfinomabb — ft. 50 kr. 100 fekete finom könyvomat 1 ft.1 másoló gépkönyvestől min-
denestől 6 ft. kr. Minden külön sorért 50 kr. jár.

Mindennemű írópapirok, rajz- és írószerek legutányosabban kaphatók

Haris Pálnál

1260 (11-0) Pesten, nagyhid-utca 15-ik szám alatt.

Legjobb minőségű
chemnitzi szászországi kötőpamut.

A HAUSSCHILD MAX-féle legjobbnak elismert negygyüstös első minőségű

KÖTŐPAMUT-RAKTÁRA

e szakban a kir. szászországi 1850-ki arany, londoni 1851-ki, müncheni 1854-ki nagy,
s a párisi 1855-ki érme tulajdonosa — egyedül s kizárólag létezik:

ISZER és TÁRSÁNÁL Pesten,

Deák Ferencz-utca, 5-dik szám alatt,

az „angol czimerhez“.

Hogy ezen áruccik számtalan utánzásainak mielőbb eleje vétessek, a gyáros
ezélszerűnek tartotta, különemű érmei helyett a borítékpapírra „Max Hausschildt“
saját czéget nagy dísz betűkkel nyomtatni, — ez, valamint gyártmányának ismert
saját minősége, fény, egyenlőség, s a szálnak tömörsége a legbiztos és ismeretető jelei
a Hausschild-féle kötőpamutnak.

1375 (2-3)

